

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra filozofie a společenských věd

Fenomén spiritismu v Podkrkonoší
Bakalářská práce

Autor: Diana Hofmanová
Studijní program: B6101 Filozofie
Studijní obor: Filozofie a společenské vědy
Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Martin Paleček, Ph.D.

Hradec Králové

duben 2016

Zadání bakalářské práce

Autor: Diana Hofmanová
Studium: F13464
Studijní program: B6101 Filozofie
Studijní obor: Filozofie a společenské vědy
Název bakalářské práce: Spiritismus v Podkrkonoší

Název bakalářské práce AJ: Spiritism Phenomenon in the Podkrkonosi Region

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se bude zabývat jevem spiritismu v Podkrkonoší, které bylo jeho největším českým centrem. Práce se bude věnovat historickému kontextu českého spiritismu a zejména pak činnosti vůdce českých spiritistů Karla Sezemského. Dále bude zaměřena na zodpovězení otázky, odkud spiritismus přišel, jaké jsou jeho historické kořeny a jaká duchovní hnutí po něm navazovala. Stěžejním bodem bádání bude otázka, zda existují nějaké příčiny toho, že se centrem spiritizmu stala zdejší krajina (Krkonoše a Podkrkonoší). A pakliže ano, pak jaké to byly. Hlavní metodou mého přístupu bude historicko-antropologická analýza.

Literatura: Posel záhrobní, Nová Paka: Karel Sezemský BAŘINA, Miloslav. Médijní kresby : několik poznámek o vzniku sbírky mediálních kreseb a expozice spiritismu v Městském muzeu Nová Paka. CHOCHOLÁČ, Ivo., BAŘINA, Miroslav., Spiritismus v Podkrkonoší. Nová Paka : Městské muzeum : Městský úřad, 2004. ISBN 80-902808-9-7KARDEC, Milan. Co jest spiritismus?Brno : Schneider, 1999, 100 s. ISBN 80-85796-68-6. KARDEC,, Allan. Kniha médií, Neboli úplné poučení duchů vyššího řádu o všech druzích manifestací, o způsobu obcování se světem neviditelným, o vyvinování mediumity a o obtížích a nebezpečí při výkonu spiritismu: praktický spiritism : zjeveno vyššími duchy prostřednictvím různých médií. Brno: Schneider, 1995, 310 s. ISBN 80-85796-06-6. KOZÁK, Jaromír. Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin. Praha: Eminent, 2003. ISBN 80-7281-149-5. SEZEMSKÝ, Karel. Památník půlstoletí spiritismu 1880-1930, Nová Paka: Karel Sezemský 1930. VYDRA, František. Spiritismus neboli duchověrectví v Podkrkonoší. Kalmanach. roč. 2008, č. 2009, s. 101-105.

Garantující pracoviště: Katedra filosofie a společenských věd, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Martin Paleček, Ph.D.

Oponent:

Datum zadání závěrečné práce: 2. 5. 2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma „Fenomén spiritismus v Podkrkonoší“ jsem zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury. Veškeré zdroje informací jsem řádně citovala a uvedla jsem je v seznamu použité literatury.

V Hradci Králové dne 18.4.2016

.....

Diana Hofmanová

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Martinu Palečkovi, Ph.D. za metodické vedení práce a cenné rady, které mi poskytl. Dále děkuji mé sestře a mému příteli za morální a psychickou podporu.

Anotace

Práce se bude zabývat spiritismem především v Podkrkonoší. Budu se zabývat tím, proč se hlavní spiritistická hnutí nacházela zrovna v Podkrkonoší. Také bych se chtěla zaměřit nejen na český spiritismus, ale i zahraniční - zda se v něčem lišil od českého a jak byl přijímán na rozdíl od českého. Zaměřím se také na vůdce českých spiritistů Karla Sezemského. Cílem práce tedy bude poznání a zmapování spiritismu zejména v Podkrkonoší, a zjistit, proč se právě v této oblasti spiritismus nejvíce rozmohl. Součástí práce bude také přiblížení zahraničního spiritismu.

Klíčová slova

duch, spiritismus, mediální kresby, Podkrkonoší, Karel Sezemský

Annotation

The presented bachelor thesis focuses on spiritism in the Podkrkonosi region, which used to be one of the largest centers of spiritism in the Czech Republic. The work will contain some information about historical roots of Czech spiritism and about the activity of the Czech leader Karel Sezemský. Also I would like to find out some facts about spiritism in foreign country – if their spiritism is different from Czech spiritism. The main aim of the bachelor thesis is to answer the question why Podkrkonosi was the most important center of Czech spiritism. The part of the bachelor work will be focused of the persons of foreign country.

Title: Název práce v anglickém jazyce

Spiritism Phenomenon in the Podkrkonosi Region

Keywords

spirit, spiritism, mediumistic drawings, the Podkrkonosi region, Karel Sezemsky

Obsah

1	Úvod	1
2	Spiritismus	3
2.1	Co je spiritismus	3
2.2	Duchové a duše.....	4
2.3	Média	7
2.3.1	Medijní schopnosti	10
2.3.2	Spiritistická seance.....	11
2.4	Posmrtný život.....	12
3	Historie Spiritismu v Čechách.....	13
4	Spiritismus v Čechách	13
4.1	Spiritismus v Podkrkonoší.....	15
4.1.1	Medijní kresby.....	16
4.2	Osobnosti českého spiritismus	17
4.2.1	Ignác Etrich	17
4.2.2	Karel Sezemský.....	18
4.2.3	Josef Velenovský	19
4.2.4	Václav Havel.....	21
5	Spiritismus v zahraničí	22
5.1	Osobnosti zahraničního spiritismu	23
5.1.1	Sestry Foxovy.....	23
5.1.2	Allan Kardec.....	24
5.1.3	Emanuel Swedenborg.....	25
5.1.4	John Dee a Edward Kelley.....	27
5.1.5	Sir Arthur Conan Doyle.....	28
6	Spiritistické časopisy	30

6.1	Hvězda záhrobní.....	31
6.2	Posel záhrobní.....	31
7	Odpůrci spiritismu	32
7.1	Emanuel Rádl.....	35
7.2	Vilém Forster.....	36
7.3	Katolická církev	37
8	Spiritismus v umění a léčitelství.....	38
9	Spiritismus a jiné světy.....	39
10	Podvodný spiritismus	40
11	Závěr	41
12	Seznam použité literatury	43
13	Přílohy.....	49

Seznam obrázků

Obrázek 1: Médium vylučující ekto plazmu	49
Obrázek 2: John Dee.....	50
Obrázek 3: Allan Kardec	51
Obrázek 4: Emanuel Swedenborg	52
Obrázek 5: Karel Sezemský	53
Obrázek 6: Medijní kresba	54
Obrázek 7: Medijní kresba	55
Obrázek 8: Medijní kresba	56
Obrázek 9: Medijní kresba	57
Obrázek 10: Medijní kresba	58
Obrázek 11: Znak českých spiritistů	59

1 Úvod

V mé bakalářské práci se budu zabývat tématem spiritismu a jeho historií nejen v naší zemi, ale i v zahraničí. Ráda bych se ale především zaměřila na spiritistická hnutí v Čechách, a to hlavně v oblasti Podkrkonoší. Zde je spiritismus podrobněji zmapován až od roku 1880. Tento rok je považován za zrod českého spiritismu. Ráda bych v mé práci zjistila, proč právě Podkrkonoší a především Nová Paka se staly centrem spiritismu v Čechách. Také bych chtěla odpovědět na otázku, proč někteří lidé spiritismus odmítali a byli jeho odpůrci. Spiritismus již v dnešní době není zdaleka tolik populární jako na přelomu osmnáctého a devatenáctého století, takže se budu také snažit najít odpověď na otázku, proč tomu tak je.

Dále se v mé práci zaměřím na spiritismus v zahraničí, uvedu zde i pár zahraničních autorů spiritistických publikací. Chtěla bych zjistit, jak a proč se český spiritismus lišil od zahraničního. Zda čeští spiritisté k tomuto učení přistupovali jiným způsobem než zahraniční spiritisté a proč.

V mé práci čerpám především z knih psaných významným představitelem francouzského spiritismu Allanem Kardecem. Jedná se o tyto knihy:

- Co jest spiritismus?
- Kniha duchů.
- Kniha médií.

Dalším důležitým zdrojem je velice obsáhlá kniha od českého autora Jaromíra Kozáka Spiritismus - zapomenutá významná kapitola českých dějin.

V první kapitole mé bakalářské práce seznámím čtenáře s pojmem spiritismus, tedy s tím, co tento pojem vlastně znamená. Následovat bude kapitola o duši a vymezení pojmů duch a duše, což jsou jedny ze stěžejních termínů spiritismu.

V další části práce pojednávám o medijských kresbách, které byly právě v Podkrkonoší hojně využívány a velmi rozšířeny. Mnoho lidí dnes neví, jak takové spiritistické seance probíhaly, proto se o nich zmiňuji v následující kapitole.

Dále se zabývám českými osobnostmi spiritistického hnutí. Nejdůležitější osobností spiritismu v Čechách je bezesporu Karel Sezemský, který působil v Nové Pace. Dalším významným představitelem je Ignác Etrich, díky němuž se spiritismus v Podkrkonoší rozšířil. Dále zmiňuji Josefa Velenovského, který k oblasti českého spiritismu přispěl svou knihou Přírodní filozofie.

Mezi zahraniční osobnosti je nutno zařadit rodinu Foxových, jež je považována za průkopníky spiritismu vůbec. Další důležitou osobností zahraničního spiritismu je již výše zmiňovaný Allan Kardec, jehož knihy stály i u zrodu českého spiritismu. John Dee a jeho médium Edward Kelley byli sice zahraniční spiritisté, ovšem působili v Čechách v 16. století u dvora císaře Rudolfa II. Dokonce i mezi známými osobnostmi najdeme jedince, zabývající se spiritismem. Jedním takovým je autor známých detektivních románů o Sherlocku Holmesovi, Sir Arthur Conan Doyle. Nezanedbatelnou součástí spiritistického hnutí jsou také časopisy věnující se této tematice. Mezi nejznámější patří Sezemského Posel záhrobní nebo slezský časopis Spiritistická revue.

Další kapitola je věnována odpůrcům spiritismu. Mezi ně můžeme především zařadit katolickou církev. Na otázky proč právě katolická církev byla největším odpůrcem spiritismu, odpovídají kapitoly níže. Jako odpůrce je v mé práci jmenován velice nábožensky orientovaný Emanuel Rádl a také Vilém Forster, který se věnoval psychologii.

2 Spiritismus

2.1 Co je spiritismus

Za kolébkou spiritismu můžeme považovat Severní Ameriku, kde se poprvé objevily takzvané točící stoly. Pomocí různých předmětů položených na tyto stolky údajně komunikovaly duše zemřelých s hmotným světem. Předměty se pohybovaly podle toho, jak duchové odpovídali, později se pohyboval sám stůl. Poté se navíc přidaly psychogramy, nebo takzvaná písátka, která sama psala odpovědi na pokládané otázky.¹

O spiritismus se v devatenáctém století zajímá přibližně 15 milionů lidí, ovšem ne všichni jsou aktéry seancí. Spiritismus se vyznačuje tím, že nemá žádná omezení, nejedná se o sektu, jeho vyznavači nemusí nosit určitý oděv nebo poslouchat jednoho vedoucího člověka. Proto je v této době velmi populární.²

Existuje rozdíl mezi spiritismem a spiritualismem. Spiritualismus – z lat. Spiritualis duchovní, je filozofický názor hlásající existenci nehmotné duše, který předpokládá přetrvání intelektu i po smrti. Spiritualista je tedy někdo, kdo zastává názory, které jsou opakem materialismu. Každý, kdo věří v něco, co je mimo naší bytost je spiritualista, nemusí to ovšem znamenat, že věří v duchy.

Naproti tomu spiritismus – z latin. Spiritus, duch – je empirická věda o původu, povaze a poslání duchů a o jejich spojení s hmotným světem, založená na základě faktů zaznamenaných během experimentálních seancí, i mimo ně.³ Zastáncům spiritismu se u nás říká „*spiritisti, spirité, mediání nebo duchaři*“.⁴

Spiritistou je ten, kdo věří v nesmrtelnost vlastní duše a v to, že jeho duše se bude zdokonalovat v dalších životech.⁵

Spiritismus se od svého počátku považoval za jakési dokonalejší náboženství, má prý „*očistiti a zdokonaliti náboženství křesťanské*“⁶. Podle Kardeca, který ve Francii

¹ TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*, s. 1-2

² GRZYBOWSKI, Premyslaw. *Velká kniha spiritismu*, s. 467

³ Tamtéž, s. 487-488

⁴ TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*, s. 1

⁵ KARDEC, Allan. *Co jest spiritismus?*, s. 67

spiritismus ve své době velmi zpopularizoval, existují tři pilíře spiritistické filozofické soustavy a těmi jsou: „*Víra v nejvyšší a poslední ryze duševní princip Boha, za druhé víra v individuální osobní nesmrtelnost a za třetí víra v nekonečný pokrok individuální duše.*“⁷

Spiritisté se vlastně domnívali, že přichází nová náboženská epocha. Dle jejich názoru bylo první epochou období Starého zákona, kdy panoval Otec. Za druhou epochu považovali období Nového zákona, kdy panoval Syn a nyní začíná epocha nová, doba Ducha svatého, kdy tedy vládne Duch.⁸ V tomto názoru můžeme vidět podobnost s učením italského mnicha Jáchyma de Fiore, který dějiny rozdělával do totožných tří epoch. Jelikož ale své myšlenky hlásal již ve 12. století, byla tato teorie po jeho smrti prohlášena za kacířské myšlení.⁹

Zde jsou jistá pravidla, kterými by se měl každý spiritista řídit:

- Nevyvolávat duchy pro zábavu.
- Nevyvolávat duchy o samotě.
- Nevyvolávat duchy v noci.
- Nepít alkohol, nekouřit, nejíst sladkosti a maso.
- Opatřit si stůl na jedné noze bez kovových prvků, protože ty odpuzují duchy.
- Vytvořit si spiritistickou tabulku.
- Musí být přítomno médium, které s duchy komunikuje, a na konci seance bychom měli duchovi poděkovat a požádat jej, aby v pokoji odešel.¹⁰

2.2 Duchové a duše

Spiritisté věří, že duše (dále také označována jako duch) si je vědoma své existence, má lidské vlastnosti jako rozum, moudrost, lásku a další. Po opuštění

⁶ TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*, s. 7

⁷ KARDEC, Allan. *Co jest spiritismus?*, s. 64

⁸ BREZINA, Ivan. *Obrazy ze záhrobí*. In: *Revolver Revue*, s. 129-130

⁹ Jáchym z Fiore. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1chym_z_Fiore

¹⁰ BRYCZ, Pavel. *Blouznivci našich hor*. In: *V*, s. 93-94

lidského těla se stává volnou, ale zůstávají v ní veškeré lidské vlastnosti a pocity získané člověkem za života. Duše dál nezískává žádné nové schopnosti.

Duch, který nevěří v posmrtný život, nebo duch materialisty se po smrti ocitne v jakési cizí říši a pociťuje rozklad svého hmotného těla. Stejně tak duchové sebevrahů a vrahů vstupují do posmrtného života s bolestmi, jelikož city jsou vlastnosti duší nikoliv hmotného těla. Tuto bolest zažívají do té doby, dokud nepoznají, že žijí ve světě duchů.¹¹

Duchové nazírají na věci jiným způsobem. Náš vhled je ohraničen hmotou, kdežto duchové nemají omezené nahlížení. Proto, co nám se zdá důležité, je pro duchy jen malicherností, a naopak to, co je důležité pro duchy, tomu ani my nemůžeme rozumět.¹²

Duchové nemají hmotné tělo. Mají duchovní fluidické průhledné tělo, tzv. perispit, díky němuž mohou existovat. Za normálních okolností není toto tělo pro nás viditelné. Ovšem může se za jistých podmínek stát viditelným. Tento perispit tvoří pouto mezi hmotným tělem a duchem. Duše může tělo opustit, pokud není hmotné tělo při vědomí. Tedy například při spánku nebo kómatu. Duše při tom však zůstává se svým fyzickým tělem spojena jakýmsi lanem, které se až v okamžiku smrti trvale přetrhne. Pod pojmem smrt se skrývá trvalé oddělení duše od hmotného těla. Po tomto aktu duch vždy prožije posmrtný šok, tedy, že se přizpůsobuje svému novému prostředí, ve kterém se duše nachází neurčitě dlouho.¹³

Když duch opustí tělo, zbaví se fyzických nedostatků a nemocí, ovšem jejich mravní nedostatky zůstávají v duchovi stále. To je důvod, proč duchové nejsou dokonalí, protože pocházejí z lidí, kteří sami dokonalí nejsou.¹⁴

Duchové jsou pro Kardeca vyslanci Boha.¹⁵ Jsou Bohem vytvořeni, jsou jemu podřízeni a každý duch je stvořen bez vědění a s určitým posláním. Duch se vtěluje,

¹¹ KARDEC, Allan, *Co jest spiritismus?*, s. 31

¹² Tamtéž, s. 31

¹³ GRZYBOWSKI, Premyslaw. *Velká kniha spiritismu*, s. 273-276

¹⁴ KARDEC, Allan. *Co jest spiritismus?*, s. 46

aby dosáhl dokonalosti tím, že podstoupí lidský život, tedy jakési zkoušky, které přináší lidská existence.¹⁶ Spiritisté tvrdí, že kdyby naše tělo nemělo duši, „byla by to jen hromada masa bez inteligence, všechno možné jen ne člověk“¹⁷

Duchové mají podle spiritistů po smrti stejný život jako na zemi. Chodí do školy, do práce, mají stejný denní režim jako na zemi. Manželství, které je uzavřené na zemi pokračuje i v zemi duchů, ale je možné se rozvést.¹⁸

Můžeme si také položit otázku, jak je možné, že se nám duchové zjevují v šatech. Odpověď zní, že oděv je nedílná součást samotného ducha. Ale jak je možné, že se nám duchové mohou objevovat i s různými předměty? Autor zde uvádí odpovědi, které mu poskytl při seanci svatý Ludvík, který tvrdí, že duchové mohou učinit různé věci hmotnými, tedy že i my si na ně můžeme sáhnout. Mohou prý i vytvořit látky, které uzdravují nebo naopak, které přivodí otravu. Ovšem duchem vytvořené hmotné věci nemají dlouhou životnost.¹⁹ Duchové mohou být dokonce závislí na určitých místech, ale většinou se jedná o dobré duchy, kteří nemají v povaze škodit. Zbavit se jich není zcela jednoduché.²⁰

Sdělení od duchů můžeme dělit na čtyři kategorie:

- „sdělení hrubá,
- sdělení malicherná,
- sdělení vážná,
- sdělení poučná.“²¹

Hrubá sdělení pocházejí většinou od nižších duchů neinteligentních a hrubých osob. Taková sdělení postrádají jakýkoliv cit. Malicherná sdělení nejsou ve své podstatě zlá. Jedná se o jakési žerty, pravdy, o které nikdo nestojí. Úskalí ve vážných sděleních spočívá v rozlišení, zda se jedná o sdělení pravdivé či

¹⁵ KARDEC, Allan. *Co jest spiritismus?* s. 9

¹⁶ Tamtéž, s. 70-85

¹⁷ KARDEC, Allan. *Kniha duchů*, s. 86

¹⁸ TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*, s. 14-16

¹⁹ KARDEC, Allan. *Kniha médií*, s. 108-109

²⁰ Tamtéž, s. 114

²¹ Tamtéž, s. 116-117

nepravdivé. Sdělení poučná by měla být k užítku a měla by být pravdivá. Sdělení jsou nám doručována skrze naše smysly.²²

Podle spiritistů se duch znovu převtěluje do lidského těla, když je očištěn. Může se převtělovat do těla ženského i mužského. Počet převtělení je u každého ducha jiný. S každou reinkarnací duch ztrácí vzpomínky na svůj minulý život. Zlí duchové jsou trestáni tím, že se musí znovu a znovu převtělovat, do té doby, než se zbaví zla, které napáchali.²³

Za možné úskalí spiritismu bychom mohli považovat posednutí, tedy nadvládu ducha nad médiem. Takového posednutí se spíše dopouštějí duchové nižší formy. Může se jednat o jakési jednoduché zaslepení, které spočívá v tom, že médium ví, že komunikuje s podvodným duchem. Zaslepení úplné je již horší varianta. Zde už médium nepozná, že je pod vlivem ducha. Dále se může jednat o podmanění duchem, které může být fyzické nebo morální. Člověk v takovémto podmanění dělá věci proti své vůli. Duch může takto napadnout méně inteligentní lidi, u kterých je posednutí lehčí. Abychom se takového dotěrného ducha zbavili, musíme být trpělivější, než je sám duch. Když se jedná o silného ducha, musíme se obrátit na naše strážné duchy, aby nám od tohoto problému pomohli.²⁴

Od nepaměti je zde víra v lidskou duši, díky ní cítíme, vládne naším životem, ukončuje ho a začíná, je tedy vše, ale nevíme o ní téměř nic.²⁵

2.3 Média

Abychom se mohli setkat nebo promluvit s mrtvými, potřebujeme k tomu médium - slovo odvozené od latinského *medium*, tedy prostředí. Jedná se o prostředníka mezi hmotným a duchovním světem.²⁶

Podle Allana Kardeca lze média dělit na 6 druhů:

- *„média pro fyzické jevy,*
-

²² KARDEC, Allan. *Kniha médií*, s. 116-117

²³ TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*, s. 18-21

²⁴ KARDEC, Allan. *Kniha médií*, s. 200-207

²⁵ ZACHAR, Otakar. *Z dějin spiritismu v minulosti*, s. 12-13

²⁶ Tamtéž, s. 11

- *mluvící média,*
- *vidící média,*
- *slyšící média,*
- *cítící média,*
- *média píšící.*²⁷

Tyto druhy se pak dále dělí na média mechanická a média nazíravá. Mechanická média jsou ta, která své tělo nechávají zcela v moci duchů. V tomto stavu nejsou tedy za své činy odpovědná.²⁸ Nazíravá (intuitivní) média, jsou média, jejichž duše ovládne duch a člověk se stane jakýmsi prostředníkem. Je si tedy vědom toho, co píše, ale není to jeho myšlenka.²⁹

Média pro fyzické jevy dále dělíme na dvě skupiny: činná média a trpná média. Činná média jsou si vědoma svých schopností a mohou je různě využívat, například k přenášení různých předmětů. Trpná média si nejsou vědoma své síly. Tito lidé jen podvědomě cítí, že se kolem nich děje něco podivného. Často se jedná o malé děti.³⁰

Média pro fyzické jevy můžeme také dělit na:

- *„média pro klepot,*
- *média působící pohyb,*
- *média k přenesení a zavěšení předmětů,*
- *média pro hudební projevy,*
- *média pro zjevení se duchů,*
- *média pro přínosy,*
- *noční média,*
- *pneumatografická média (neboli média, která píše přímým písmem),*

²⁷ KARDEC, Allan. *Co jest spiritismus?*, s. 95

²⁸ Tamtéž, s. 95

²⁹ KARDEC, Allan. *Kniha médií*, s. 142

³⁰ KARDEC, Allan. *Kniha médií*, s. 130-131

- *léčící média a vzbuzující média.*³¹

Pro jevy intelektuální je rozdělení následující:

- *„slyšící média,*
- *mluvící média,*
- *vidící média,*
- *nadšená média,*
- *média s předtuchou,*
- *předvídající média,*
- *somnambulistická média,*
- *rozníčená média,*
- *malující, kreslící a hudební média.*³²

Slyšící média slyší hlasy duchů buďto jako vnější hlas nebo vnitřní hlas. Mluvící média neslyší hlasy duchů, duchové jen pomocí jejich úst sdělují, co chtějí říci. Vidící média vidí své duchy ne pomocí očí, ale díky jejich duši a děje se tak pouze v bdělém stavu. Citlivá média jsou lidé, kteří při přítomnosti duchů cítí mrazení po těle. Tato vlastnost je blízká všem médiím, ovšem dá se vycvičit na úroveň, kdy se dá rozeznat podle cítění duch zlý nebo dobrý. Dále existují tzv. elektrické osoby, to jsou osoby, které vládnou jistou elektrickou silou, ale nejedná se v úplném slova smyslu o média. Somnambulismus je druh mediijní schopnosti, kdy *„somnambul jedná pod vlivem svého ducha, jeho duše v okamžiku osvobození vidí, slyší a pojmá za hranice smyslů...Somnambul vyjadřuje svou vlastní myšlenku a medium vyjadřuje cizí myšlenku“*³³ Léčící média, se mohou nesprávně zaměňovat za magnetizéry. Rozdíl je v tom, že magnetizér ví, jak léčit, kdežto u léčících médií je jejich činnost samovolná.³⁴ Nadšená média jsou lidé, kteří ani nemusí vědět, že jsou médii. Jsou jim vnuknuty myšlenky, které nejsou jejich vlastní, ale přichází od duchů. Může se jednat o lidi nevzdělané, které jakoby něco osvítilo, jsou tedy najednou nadšení.

³¹ KARDEC, Allan. *Kniha médií*, s. 148-151

³² Tamtéž, s. 148-151

³³ Tamtéž, s. 137

³⁴ Tamtéž, s. 133-139

Jedná se také o umělce či spisovatele, kteří ani nemají tušení, že jim jisté myšlenky sdělují duchové.³⁵

Existují i nedokonalá média, mezi něž řadíme:

- „posedlá média,
- zaslepená média,
- podmaněná média,
- lehkovážná média,
- lhostejná média,
- domýšlivá média,
- pyšná média,
- nedůtklivá média,
- ziskuchtivá média,
- sobecká a žárlivá média.“³⁶

2.3.1 Mediální schopnosti

Podle Kardeca má každá osoba jisté mediální nadání. Jde jen o to, do jaké míry ho procvičuje a jakým typem schopností vládne.³⁷

K rozvoji mediálních schopností dochází nejčastěji v dospívání. Mediumita by se neměla podporovat v raném dětství, protože děti mají slabý organismus a byly by příliš otřeseny.³⁸

Správné médium by se mělo zříci alkoholu, drog a kouření, může to mít vliv na jeho schopnosti během seancí. Také by mělo být skromné, ochotné a mít potřebu pomáhat lidem a ztraceným duším. Člověk může o svou mediální schopnost dočasně přijít zejména proto, že ji nadměrně využívá nebo ji využívá ke zlým činům.³⁹

³⁵ KARDEC, Allan. *Kniha médií*, s. 143-144

³⁶ Tamtéž, s. 156-157

³⁷ Tamtéž, s. 130

³⁸ Tamtéž, s. 173

³⁹ GRZYBOWSKI, Premyslaw. *Velká kniha spiritismu*, s. 315-318

Je samozřejmě možné, že ani po dlouhém tréninku se nedostaví schopnost média, pak bychom měli činnosti zanechat. Schopnost je možné také ztratit, ovšem většinou se tak děje jen na nějakou dobu.⁴⁰

Mediumitu neboli mediální schopnosti můžeme rozdělit na schopnosti fyzikální a psychologické. Ve fyzikálních jevech se jedná o materializaci věci či osoby. V jevech psychologických jde především o komunikaci s duchy. Mezi vzácné fyzikální jevy patří telekineze, levitace, aporty a psychrometrie.⁴¹

U přílišně dlouhého sezení může dojít k omdlení hlavně u médií, která se zabývají fyzickými projevy. Mediumita by však na zdraví neměla mít žádný negativní vliv.⁴²

2.3.2 Spiritistická seance

Spiritistické seance můžeme rozdělit na několik druhů. První zmíněnou je stolečková seance, při níž je využíván pohybuující se stoleček, o kterém se zmiňuje již Tertulian ve 2. století. Další seancí je seance s použitím tabulky, která se nazývá Quija, jež si v roce 1892 nechal patentovat Isaak Fuld. Jedná se o desku, na které jsou všechna písmena abecedy, možnosti „ano“ a „ne“ a mohou se zde vyskytovat i měsíce. U nás je termín Quija nahrazen výrazem Spiritoskop. Seance, při které je využito tužky a papíru zavřených v krabici, která uvnitř sama píše, se nazývá seance s užitím přímého písma. Léčitelské seance byly hojně využívány především v horách, kde lidé neměli snadný přístup k lékařům. Tyto seance byly zřejmě velice účinné, neboť spiritisté se těšili dobrému zdraví.⁴³

Podle některých spiritistů bychom seanci měli konat jedenkrát až dvakrát týdně, vždy ve stejné místnosti, ve stejném složení účastníků a to nanejvýš osmi. Když některý z účastníků není na dalších seancích přítomen, spiritistické projevy se nemusí dostavit. Také přílišné světlo seancím škodí. Při seanci má pokládat otázky a hovořit vždy jen jeden člověk. Spiritistické pokusy bychom neměli provozovat déle než dvě hodiny, protože jinak hrozí vyčerpání. Když se členové spojí v řetěz

⁴⁰ KARDEC, Allan. *Kniha médií*, s. 161-171

⁴¹ BAŘINA, Miloslav a Ivo CHOCHOLÁČ. *Spiritismus v Podkrkonoší*, s. 7

⁴² KARDEC, Allan. *Kniha médií*, s. 172-173

⁴³ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 425-427

pomocí prstů, začíná z nich vyzařovat fluid, někdy nazývaný ódickou silou. Díky fluidu se mohou projevit fyzikální jevy. ⁴⁴ Médium, které při seanci ze sebe vydává fluid, ztrácí na hmotnosti. Ovšem tento fluid také způsobuje sílu, díky níž se předměty pohybují.⁴⁵

Někteří spiritisté tvrdí, že při seanci není nutná přítomnost média. Stačí, když se sejde skupina čtyř až sedmi lidí, kteří jsou v jakési psychické harmonii. Poté, se mohou dostavit spiritistické jevy menšího řádu, jakou je například klepot či zvuky.⁴⁶

Při seanci, kde se odehrává nějaký fyzický jev, teplota v místnosti vždy klesne. Děje se tak proto, že dochází k proměnám energie i skupenství hmoty.⁴⁷

Materializace části osoby nebo osoby celé probíhá při seanci pomocí ektoplasmy, což je látka, která vyhřezá z těla média, když se nachází v transu. Tato látka má bílou až šedou barvu a je možno ji i zachytit fotoaparátem.⁴⁸

2.4 Posmrtný život

Člověk a jeho představa o posmrtném životě je dána jakýmsi lidským egoismem a jeho vírou ve věčný život. V tuto víru ho motivuje strach z konce jeho existence a opuštění všeho známého. Dalším motivem je útěcha, která přichází pro ty, jejichž dobrý život nebyl odměněn. Po smrti někoho blízkého člověk propadá takovému žalu, že vidina posmrtného života a tedy setkání s milovanými osobami je uklidňující vyhlídkou.⁴⁹

Víra v posmrtný život není známá jen mezi spiritisty. Indiánský národ Irokézové například dělají díry do rakve, aby duše zemřelého mohla navštívit své tělo. Číňané vytvářejí díru do střechy domu, kde někdo zemřel. Jistí australští domorodci se domnívají, že posmrtný život je umožněn jen tetovaným lidem. ⁵⁰

⁴⁴ VELENOVSKÝ, Josef. *Přírodní filozofie*, s. 264-265

⁴⁵ Tamtéž, s. 263

⁴⁶ VELENOVSKÝ, Josef. *Přírodní filozofie*, s. 272

⁴⁷ WEIFURTER, Karel. *Spiritismus a věda*, s. 102

⁴⁸ BRYCZ, Pavel. *Blouznivci našich hor*. In: V, s. 93

⁴⁹ MERTA, František. *Spiritismus*, s. 21

⁵⁰ Tamtéž, s. 40-51

3 Historie Spiritismu v Čechách

Podle Jaromíra Kozáka, autora knihy *Spiritismus – zapomenutá významná kapitola českých dějin*, se spiritismus do české země dostal již v roce 1628 před Kristem a to díky kmenu Danaů. Ten se na cestě z Egypta dostal po Dunaji až do Čech, kde hledali nerostné bohatství. V tomto hledání jim prý pomáhala jejich média.⁵¹

Jeden z nejstarších dochovaných spiritistických jevů můžeme nalézt ve starých kronikách. Jde o případ z roku 993, kdy byl svatý Vojtěch údajně na dvou místech zároveň. Sloužil mši v Římě, ale zároveň byl spatřen v Čechách, kde dokonce zanechal i svou rukavici.⁵²

Další případ spiritismu můžeme vidět v *Kronice české* od Václava Hájka. V roce 1081 byly odsouzeny dvě ženy z čarodějnictví, které při upalování skutečně prokázaly své schopnosti tím, že spustily déšť na jejich hořící hranici. Tento případ se odehrál v severních Čechách, což je svědectvím, že již tenkrát byly severní Čechy střediskem spiritistických jevů.⁵³

Také z nálezů prvních dochovaných hrobů je patrné, že lidé zemřelé připravovali na další životy. Ukládali je totiž do polohy skrčence, tedy do embryonální polohy, aby se mohli znovu narodit.⁵⁴

Dokonce i v *Knize lékařské* z roku 1517 je zmínka o tančících stolcích, které byly používány ke komunikaci s duchy. Je tedy patrné, že spiritismus byl znám již v 16. století.⁵⁵

4 Spiritismus v Čechách

První zdokumentovaný spiritistický sjezd v Čechách se konal 2. června 1895 v Praze. Ovšem tento sjezd nepřinesl žádné výsledky. Ty přinesl až sjezd v roce 1910, který se konal za účasti nejen českých spiritistických spolků, ale i spolků německých či slezských. Na tomto sjezdu byla založena Jednota československých

⁵¹ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 48

⁵² Tamtéž, s. 50

⁵³ Tamtéž, s. 51

⁵⁴ Tamtéž, s. 80

⁵⁵ Tamtéž, s. 101

spiritistů (později Bratrské sdružení československých spiritistů). Odznak pro tuto jednotu vytvořil spoluzakladatel Karel Sezemský. Členové tohoto sdružení museli pravidelně platit příspěvky na organizaci a také se museli vzdát alkoholu a kouření. Dalším požadavkem bylo, aby vystoupili z církve, ve které do té doby působili, a aby odmítali dogmata, která církev káže.

*„Každý člen má právo: 1. na bezplatné vydání průkazní knížky, 2. na časopis Posel záhrobní, 3. zúčastnění se veškerých veřejných přednášek a výstav a za poslední, má právní ochranu, kdyby členu vznikl spor ze strany spiritismu“.*⁵⁶

Spiritisté na začátku dvacátého století také pomohli rozvoji vzdělání. Díky jejich přednáškám, dramatickým i hudebním kroužkům zvyšovali vzdělanost mezi obyčejnými lidmi. Také jako jedno z prvních hnutí u nás hledělo na ekologii, hlásali totiž vegetariánství a zákaz alkoholu a kouření.⁵⁷

Podle statistik, bylo v roce 1889 v Čechách evidováno 60 000 spiritistů. Ovšem je zajímavé, že spiritismus se u nás rozvinul až v roce 1880. Není tedy nejspíš možné, aby se za pouhých 9 let spiritismus rozmohl v takové míře.⁵⁸

V roce 1933 byl pořádán jeden z posledních spiritistických sjezdů, jehož se zúčastnili představitelé sedmnácti českých spiritistických spolků. Zde byl navrhnout nový odznak spiritistů, který také dopomohl k odklonění spiritistické tradice. Nový znak vypadal takto: *„byla odstraněna Davidova hvězda, místo ní byl v modrém poli slunce vysílající paprsky, v něm je bílý kříž vystupující z pásky, na které je napsáno „spirité“ a pod páskou je v rudém poli letopočet 1933. Nad sluncem je pak zlatými písmeny napsáno „Pravda a láska vítězí“.*⁵⁹ Tento sjezd byl pravděpodobně počátkem rozpadu spiritistického hnutí, ke kterému přispěla také pozdější nacistická okupace a komunistická vláda.⁶⁰

Kozák ve své knize uvádí tabulku, ze které je patrné, že v roce 1956 je počet médií o mnoho menší, než je tomu v roce 1938. Pravděpodobně to je způsobeno tím, že

⁵⁶ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu.

⁵⁷ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 30-33

⁵⁸ Tamtéž, s. 80

⁵⁹ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 286

⁶⁰ Tamtéž, s. 286

spiritisté nikdy neměli potřebu se nějakým způsobem projevovat na veřejnosti. Totiž ještě na počátku sedmdesátých let 20. století jsou pořádány výlety a seance, především na výročí upálení mistra Jana Husa, tedy vždy 6. července.⁶¹ Kozákova tabulka je znázorněna na další straně.

Počet médií v západní části Jilemnicka		
Místo	V roce 1938	V roce 1956
Vysoké nad Jizerou	3	0
Bratrouchov	3	0
Dušnice	3	2
Jablonec nad Jizerou	8	4
Jestřábí	4	0
Sklenařice	1	0
Stará Ves	3	1
Poniklá nad Jizerou	4	0
Tříč	3	0
Paseky nad Jizerou	6	2
Zlatá Olešnice	1	1
Celkem	39	10

Zdroj: KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 323

V roce 1989, po pádu komunistického režimu, byl v Čechách nedostatek duchovního rozvoje člověka, čehož využili všemožní léčitelé a podvodníci. Jediným spiritistickým činem této doby byla výstava mediálních kreseb v Nové Pace v roce 1992 a následné otevření muzea spiritismu tamtéž.⁶²

4.1 Spiritismus v Podkrkonoší

Spiritismus se v Podkrkonoší nejvíce rozšířil v druhé polovině 19. století. Lidé začali dojíždět za prací do velkoměst do velkých továren. Přestali chodit do kostelů, protože se domnívali, že církve není na jejich straně, tedy na straně chudých, ale

⁶¹ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 322-323

⁶² Tamtéž, s. 324-325

spíše na straně bohatých majitelů továren. Ve skupinách proto začali své náboženství praktikovat ve formě spiritismu.⁶³

Lidé se obraceli na spiritismus, protože nekázal žádná dogmata a přestávali věřit kázání duchovních. Díky promluvám se zemřelými si připadali blíže Bohu, než tomu bylo v kostelích. Zůstali tedy věrni Bohu, ale skrz spiritismus. Podle Iva Chocholáče, autora knihy *Spiritismus v Podkrkonoší*, se spiritismus v Podkrkonoší rozmohl právě proto, že zde mají lidé větší spojení s přírodou a tím i větší citlivost pro spirituální jevy.⁶⁴ Tato citlivost může být způsobena i jejich jednotvárným jídelníčkem, kterým si pročišťovali organismus. Jelikož byli vegetariáni, jedli především chléb, mléčné výrobky a brambory.⁶⁵

V Českém ráji se nachází místo Kalich, kde se v 50. letech spiritisté scházeli, aby zde v utajení prováděli své seance. Dostali i několik zpráv o budoucnosti, mezi jednu pravdivou zařadíme, že údajně předvídali, že Gustav Husák bude posledním komunistickým prezidentem.⁶⁶

V dnešní době spiritismus není zdaleka tak populární, protože lidé často odsuzují vše, čemu nerozumí a nedokážou to rozumně vysvětlit. Díky vědeckému a technickému pokroku dnes také umíme spoustu věcí, dříve považovaných za nadpřirozené jevy, vědecky vysvětlit. I přesto na Novopacku dále působí média.⁶⁷

4.1.1 Mediální kresby

Pro oblast Podkrkonoší jsou nejtypičtějším psychologickým projevem mediální kresby. Jedná se o to, že kreslíci médiu nemá žádné výtvarné schopnosti, ale ve stavu „ovládnutí duchem“ je schopno minuty i hodiny kreslit.⁶⁸

⁶³ Kalmanach: [velký almanach Kruhu autorů Liberecka], s. 102

⁶⁴ Folklorika: Krkonošský spiritismus. In: Česká televize [online]. Česká televize, 2016 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1102732990-folklorika/213562260800003-krkonosky-spiritismus/>

⁶⁵ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 129

⁶⁶ Kalmanach: [velký almanach Kruhu autorů Liberecka], s. 105

⁶⁷ Folklorika: Krkonošský spiritismus. In: Česká televize [online]. Česká televize, 2016 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1102732990-folklorika/213562260800003-krkonosky-spiritismus/>

⁶⁸ BAŘINA, Miloslav a Ivo CHOCHOLÁČ. *Spiritismus v Podkrkonoší*, s. 9

Karel Sezemský se snažil zjistit něco více o mediálních kresbách neexistujících zvířat či rostlin, proto napsal dopis kreslícímu médiu Karlu Lissovi. Karel Liss byl první kreslící médium, které začalo tvořit již v roce 1903. Namaloval přes 300 kreseb, které zobrazovaly neexistující rostliny a tváře zemřelých lidí. Zhotovení jedné kresby trvalo asi dvě až tři hodiny. V dopise mu také sdělil, že kreslí tou rukou, do které vezme tužku. Při kreslení je částečně při vědomí a nikdy by si za svou mediální práci nevzal peníze.

Dalším známým kreslícím médiem byl Jan Tonna z Nové Paky, který tvořil od roku 1904. Jedna kresba mu trvala přibližně půl hodiny, přestože nemá žádné umělecké nadání.⁶⁹ Pro mediální kresby je používán francouzský termín *l'art brut*. V muzeu v Nové Pace se nachází asi sedmdesát mediálních kreseb. V dnešní době je u nás asi čtyřicet osob, které vytvářejí mediální kresby.⁷⁰

4.2 Osobnosti českého spiritismu

4.2.1 Ignác Etrich

Po studiích v Anglii se Etrich vrátil na Trutnovsko, kde nastoupil do firmy, která vyráběla přádelní stroje. Jeho první seance se uskutečnila 2. 2. 1880.⁷¹ Mělo se jí pravděpodobně účastnit 12 lidí, neboť právě tolik bylo apoštolů. Jako médium mu sloužila dcera místního profesora Lottie Wihnová.⁷² Seance probíhaly až do roku 1887, pravidelně každý týden. Seance navštěvovali především dělníci z firmy, kde Etrich pracoval. Díky jeho seancím se začaly zřizovat spiritistické kroužky.

Díky Etrichovi se spiritismus rozmohl právě do Podkrkonoší. V roce 1904 byla ale zřízena Antispiritistická liga a vydávala se i protispiritistická literatura. Spiritistické kroužky ovšem nezankly, jen se ustanovily pod názvy jako je Komenský nebo Hus.⁷³

⁶⁹ Kresby mediální. *Ve škole duchovní* [online]. Jilemnice: Spiritistická knihovna v Hrabačově, 1904, s. 472-495 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://spiritismus.wz.cz/soubory/Sezemsky%20-%20Ve%20skole%20duchovni%20-%20Kresby%20Medijni.pdf>

⁷⁰ *Kalmanach: [velký almanach Kruhu autorů Liberecka]*, s. 104

⁷¹ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismus.

⁷² KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 148-150

⁷³ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu.

4.2.2 Karel Sezemský

Karel Sezemský se narodil v roce 1860 ve Štýrsku. Se spiritismem se seznámil v Praze, kde se v roce 1885 začal zabývat spiritistickým učením.⁷⁴ V roce 1890 se oženil s Marií Ledvinkovou. Společně se pak v roce 1901 přestěhovali do Hrabačova u Jilemnice, kde založil své nakladatelství Spirit.⁷⁵

Od roku 1900 až do roku 1939 vydával časopis Posel Záhrobní, který vycházel jednou měsíčně a měl 1500 předplatitelů.⁷⁶ V redakci pracovala pouze jeho žena Marie a adoptivní dcera Vlasta a švagrová Jindra. Na samotu u Nové Paky se stěhuje roku 1904, kde poté napíše většinu svých prací. Na tomto místě chce také vytvořit magnetické lázně, ovšem jeho plán se nenaplní. Karel Sezemský jako správný spiritista byl nekuřákem, abstinentem a vegetariánem.⁷⁷ Byl apolitického smýšlení, dokonce byl zadržen a vězněn za odmítnutí vojenské služby.⁷⁸

Měl kontakty s mnohými spiritistickými kroužky, dokonce i v zahraničí. Například v Rakousku, Německu, Jugoslávii a Francii. V roce 1934 navštívil hrob Allana Kardeca v Paříži.⁷⁹

Vytvořil také předmět, který se používal při spiritistických seancích ke komunikaci se záhrobím: „*Psychoskop (Vševěd) což je přístroj, který je dřevěný, zesponu má nožičky, na vrchní straně jsou znamení zvěrokruhu a v kovu zasazená imitace drahokamu.*“⁸⁰

Po jeho smrti v roce 1936 převzala nakladatelství Spirit jeho žena. Za druhé světové války byl veškerý materiál z nakladatelství zabaven Gestapem. Po válce již činnost nakladatelství nebyla obnovena. Jeho spisy, kterých bylo přes 200, se týkaly jak tematiky spiritistické, tak i duchovních nauk a všeho, co se spiritismem souvisí.⁸¹

⁷⁴ BAŘINA, Miloslav a Ivo CHOCHOLÁČ. *Spiritismus v Podkrkonoší*, s. 1-11

⁷⁵ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu.

⁷⁶ BAŘINA, Miloslav a Ivo CHOCHOLÁČ. *Spiritismus v Podkrkonoší*, s. 14

⁷⁷ Tamtéž, s. 13

⁷⁸ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu.

⁷⁹ BAŘINA, Miloslav a Ivo CHOCHOLÁČ. *Spiritismus v Podkrkonoší*, s. 13

⁸⁰ *Zajímavosti Novopacka: Atrakcje Ziemi Novopackiej = Attractions of the Nová Paka region = Attraktionen von Nová Paka Region*. Nová Paka: Město Nová Paka, 2012. s. 108

⁸¹ BAŘINA, Miloslav a Ivo CHOCHOLÁČ. *Spiritismus v Podkrkonoší*, s. 13-14

Velkým přínosem Karla Sezemského je především to, že se aktivně účastnil všech spiritistický sjezdů, a jak je již výše zmíněno, jeho přispěním také v roce 1910 vzniklo Bratrské sdružení československých spiritistů. Díky jeho činnosti se spiritismus rozšířil nejen v Čechách, ale i v zahraničí.⁸²

Hrob Karla Sezemského nebyl označen na jeho výslovnou žádost, zřejmě z toho důvodu, že spiritisté se domnívali, že označený hrob je projevem pýchy. Hrob nebyl označen až do roku 1998, kdy zemřela jeho adoptivní dcera Vlasta. Od té doby je na něm nápis Rodina Sezemská.⁸³

4.2.3 Josef Velenovský

Josef Velenovský se narodil v roce 1858. Vystudoval botaniku a filozofii na Univerzitě Karlově v Praze. Ve svém životě se zabýval především mykologií a morfologií rostlin. Jeho díla jsou převážně botanická, ovšem zabýval se i spiritismem a to v knize *Přírodní filozofie*, kterou vydal v roce 1920.⁸⁴

Velenovský ve své knize čerpá z vědomostí Carla DuPrela a Williama Crookesa, ovšem i když v knize zmiňuje Emanuela Swedenborga a Allana Kardeca, částečně s nimi nesouhlasí. Kardecovi vyčítá jeho nepřesné až falešné informace a Swedenborgovi jeho teorii o jiných planetách, která je prý nesmyslná.⁸⁵

Autor tvrdí, že duše člověka nikdy nespí. Pokud se uloží hmotné tělo ke spánku, duše zůstává ve stavu bdělém.⁸⁶ O povaze duše se můžeme něco dozvědět pouze z její činnosti, tedy z činů lidí, kulturních projevů a lidské historie.⁸⁷ Na příkladu, kdy bylo člověku odňato půl mozku, a ten stále ještě mluvil a myslel, dokazuje, že duševní činnost není způsobena činností mozkovou.⁸⁸

Ke spiritistickým kroužkům dodává, že dokud se ve spiritistickém kroužku budou nacházet lidé, kteří se vysmívají spiritistickým pokusům, je jasné, že pokusy se

⁸² Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismus.

⁸³ SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky*, s. 83

⁸⁴ Josef Velenovský. In: *Filozofická fakulta MU* [online]. Masarykova Univerzita, 2009 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/forstv.html>

⁸⁵ VELENOVSKÝ, Josef. *Přírodní filosofie*, s. 277

⁸⁶ Tamtéž, s. 213

⁸⁷ Tamtéž, s. 212

⁸⁸ Tamtéž, s. 198

dařit nebudou. Až co se dotyčných nevěrců zbavíme, spiritistické jevy na sebe nenechají dlouho čekat. Sám Velenovský prováděl neúspěšné pokusy po tři roky, než se zbavil nežádoucích osob.⁸⁹

Nebezpečím při seancích jsou podle autora podvody. Abychom se podvodům vyhnuli, máme seance provádět nikoliv při úplné tmě ale při červeném světle. Ovšem proti podvodům nejsme uchráněni nikdy, i když pořádáme seance s lidmi známými.⁹⁰

Tvrdí, že medijské schopnosti občas souvisí s tělesnými stavy. Chudokrevnost, nepravidelnost pohlavních orgánů, nervové abnormality – za těchto stavů se mohou projevit metapsychické jevy. U menstruuujících žen se mohou objevovat fyzikální jevy.⁹¹

Podle Velenovského existuje jakási hierarchie fyzikálních jevů, která má několik bodů.

1. *„Pohyby stolku na zemi stojícího.*
2. *Slabé zvuky v desce stolu.*
3. *Silné zvuky ve stole nebo v nábytku.*
4. *Stoly nebo předměty na něm položené zvedají se do vzduchu.*
5. *Předměty přenášejí se v celé místnosti.*
6. *Světelné projevy.*
7. *Otisky rukou nebo dotyky rukou.*
8. *Zmaterializování prstu nebo ruky.*
9. *Fotografie.*
10. *Úplná materializace.*
11. *Prostup pevných těles a dematerializace.“⁹²*

Velenovský prováděl čtrnáct let výzkum spiritistických seancí a došel k názoru, že 99% sdělení jsou lži. Nikdy nelze přesně zjistit totožnost ducha a vždy se jedná o ducha zemřelého člověka. Dále že sdělení pomocí klepání byla vždy přínosnější než

⁸⁹ VELENOVSKÝ, Josef. *Přírodní filosofie*, s. 225

⁹⁰ Tamtéž, s. 261

⁹¹ Tamtéž, s. 262

⁹² Tamtéž, s. 263

sdělení pomocí píšícího média. Když se duch rozloučil, nebylo možné již žádné komunikace s ním. Velice znepokojující byl pro něho fakt, že duchy vůbec nezajímají lidské záležitosti, například v době autora se jednalo o první světovou válku.⁹³

4.2.4 Václav Havel

Mezi české spiritisty patřil také Václav Havel, který byl dědečkem našeho bývalého prezidenta. Narodil se v roce 1861. Svůj život zasvětil především podnikání ve stavebnictví. Ovšem ke konci života se stal spisovatelem literatury, která se týkala náboženství, vědy a filozofie.

Ke spiritismu se pravděpodobně dostal v roce 1908, kdy se odstěhoval na Vysočinu. V okolí byla jediným susedem jistá Anna Pammrová, která se zabývala esoterií a teosofií. Právě díky dopisům, které si s Havlovými vyměňovala, si můžeme udělat obrázek o duchovních zájmech celé jeho rodiny.⁹⁴

Jediným spiritistickým dílem Václava Havla je *Kniha života*, která vyšla v roce 1920. Ovšem není zcela jisté, zda ji napsal sám Havel. Kniha je podepsána jistým Atomem. To že se jedná skutečně o Václava Havla, dokládají právě dopisy od Anny Pammrové. V Národní knihovně je autor Atom uveden vlastním jménem Václav Havel.⁹⁵

Seance, o kterých píše ve své *Knize života*, prováděl v letech 1914 – 1946. Jako médium mu sloužila sestřenice jeho ženy, Marie. Při seancích s onou Marií, coby médiem, si nejprve zhotovili dřevěnou planžetu, do které umístili tužku. Když si sedli kolem Marie a ta položila pravou ruku na planžetu, po chvíli se dostavily psané zprávy. Díky těmto seancím, začal Havel věřit spiritistickému učení a také si začal pokládat otázky ohledně záhad lidské duše a její existenci po smrti.⁹⁶

Autor knihy dělí zjevující se duše při seancích na uvědomělé a neuvědomělé. Jak název vypovídá, neuvědomělé duše si nejsou vědomi toho, že se již nenachází

⁹³ VELENOVSKÝ, Josef. *Přírodní filosofie*, s. 280-282

⁹⁴ HAVEL, Václav. *Kniha života: záznamy a komentáře spiristických seancí*, s. 7

⁹⁵ Tamtéž, s. 11

⁹⁶ Tamtéž, s. 21-22

v hmotném těle. Uvědomělé duše přináší užitečné informace o duchovním světě.⁹⁷ Seznámil se také s mluvícím médiem, které při sdělení od ducha uvědomělého, mělo oči jasně otevřené a jeho hlas byl klidný. Přestože mluvilo někdy až dvě hodiny v kuse, jeho řeč neměla žádnou vadu na výslovnosti. Naproti tomu, když přijímal zprávy od neuvědomělých duchů, měl oči zavřené a hlas se mu změnil do podoby osoby, jejíž duše se projevovala.⁹⁸

Ze své praktické zkušenosti se seancemi došel k názoru, že existují duchovní bytosti v různých stupních dokonalosti. Duše člověka je prý individuální a „*podstatou jsoucnosti jest život duchovní*“.⁹⁹ Spiritismus má podle autora za cíl zkoumat projevy a existenci duchovního života, z čehož mají být vyvozeny filozofické důsledky. Autor sám tuto pro něho vědu nazýval *duchovědou*.¹⁰⁰

I v esejistických dílech vnuka Václava Havla nalezneme rysy, které se shodují s myšlenkami jeho dědečka. Především se jedná o stejný názor, co se týče materiálního světa, kterého se máme zbavit a nahradit ho jakýmsi duchovním náhledem na svět.¹⁰¹

5 Spiritismus v zahraničí

Jak již je výše zmíněno, spiritismus se rozšířil díky několika spiritistickým událostem v Americe. Američané velmi záhy začali praktikovat spiritistické seance. Ve Francii, konkrétně v Paříži se spiritismus rozmohl především díky Allanu Kardecovi, který v Paříži v polovině 19. století založil společnost pro duševní studia. Z Francie se spiritistické učení dostalo do Itálie, Španělska a Portugalska. V Anglii se spiritismem zabývali především lékaři a přírodovědci, díky kterým se rozšířil i mezi chudší vrstvy obyvatel. V Německu se spiritismem zabývala protestantská šlechta, například královna saská, Louisa. Větší zastoupení měl ovšem spiritismus v chudých obyvatelích, především v Sasku.¹⁰²

⁹⁷ HAVEL, Václav. *Kniha života: záznamy a komentáře spiristických seancí*, s. 13

⁹⁸ Tamtéž, s. 41

⁹⁹ Tamtéž, s. 96

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 98

¹⁰¹ HAVEL, Václav. *Kniha života: záznamy a komentáře spiristických seancí*, s. 17

¹⁰² MERTA, František. *Spiritismus*, s. 7-10

5.1 Osobnosti zahraničního spiritismu

5.1.1 Sestry Foxovy

V oblasti Hydeswille nedaleko New Yorku se v roce 1848 projevily první známky spiritismu v domě rodiny Foxových. Byli to příslušníci metodistů. Měli tři dcery Margarettu (1838-1893), Cathie (1841-1892) a Leah (1818-1890).¹⁰³

V jejich domě se začaly dít podivné věci v podobě klepání. Když klepání neustávalo, děvčata z toho udělala zábavnou hru a původce klepání pojmenovala Mr. Splitfoot (pan Kulhavec). Poté mu začaly dávat otázky a on na ně odpovídal pomocí klepání. S klepající silou se dorozumívaly tak, že jeden úder značil ne, dva snad a tři možná. Díky tomu zjistily, že klepot způsobuje duch bývalého majitele jejich domu, který se jmenoval Karel Rosna (někde je uváděno jméno Rosma) a jeho tělo je pohřbeno ve sklepech v domě. Ostatky zde byly opravdu nalezeny v roce 1904 ve výklenku ve zdi.¹⁰⁴

Pastor od metodistů se snažil dům vymýt od duchů, ovšem to nemělo žádný účinek. Lidé se proti Foxovým začali obracet zády a vyloučili je z církve metodistické. Poté Foxovi dostávali přesná sdělená pomocí abecedy, aby šířili spiritismus mezi lidmi.¹⁰⁵ Sestry se tomu nejdříve bránily, ovšem ať dívky přišly kamkoliv, v jejich přítomnosti se vždy děly spiritistické jevy. Od roku 1849 pořádaly pravidelné seance se skupinou spiritistů a staly se slavnými. Dokonce i dva synové Cathie projevovali jisté medijské nadání. Sestry měly spoustu příznivců, ale i odpůrců i mezi vlastní rodinou. Nakonec se rozhádaly i samy sestry a prohlásily, že jejich schopnosti jsou pouhým podvodem. Pak své prohlášení opět odvolaly. Nikdy se tedy zřejmě nedozvíme, zda měly nějaké nadání. Pravdou ovšem zůstává, že když Cathii prověřovali, zda jsou její schopnost pouhý podvod, nebylo to jednoznačně prokázáno. Dokonce, i když byla v bezvědomí, či zavěšená ve vzduchu, klepot se stále ozýval. Jejich dům byl spálen v roce 1930 rozlíceným

¹⁰³ TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*, s. 2-3

¹⁰⁴ TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*, s. 2-3

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 4-5

davem, který je považoval za podvodnice. Poté byl znova postaven a bylo v něm zřízeno muzeum.¹⁰⁶

Jejich seance se těšily velké oblibě a spiritismus se tak roznesl do celé Ameriky, posléze i do Evropy. Sestry Foxovy jsou považovány za jedny z prvních médií vůbec.¹⁰⁷

5.1.2 Allan Kardec

Allana Kardece, vlastním jménem Leona Denizarda Rivaila, bychom mohli považovat za zakladatele francouzského spiritismu.¹⁰⁸ V jeho době se rozmohl fenomén tančícího stolečku, ovšem Allan tomu nevěnoval pozornost a takovému věcem nevěřil. Až v roce 1855 ho kdosi přemluvil, aby se zúčastnil seance. Poté si přečetl zápisky z předešlých seancí a začal se zajímat o spiritismus.¹⁰⁹ Při jednom kontaktu s duchem mu bylo sděleno, že v jeho minulém životě se jmenoval Allan Kardec a žil v Galii. Od té doby Rivail přijal toto jméno a podepisoval s ním své knihy. Je znám především díky své první knize *Le livre des Esprit (Co jest spiritismus)*, která vyšla v roce 1856. Ve své době to byla první kniha věnovaná spiritismu, mediumitě a duši. Těšila se tedy velké popularitě.¹¹⁰

Kardec se spojil s médiem Celinou Japhetovou, která měla somnambulistické schopnosti. Ve spiritistickém kroužku, ve kterém společně působili, byla ústředním médiem právě Japhetová. Kardec kroužek opustil, aby založil vlastní, ale vzal si s sebou zápisky ze seancí, ze kterých napsal v roce 1864 *Knihu médií*. Později se zjistilo, že tato kniha čerpá pouze ze schopností Japhetové, přestože se o ní v knize ani jednou nezmínil. Sám Kardec totiž žádné medijské schopnosti neměl.

Jeho víra ve spiritismus ho často přiváděla do rukou podvodníků. Jedním z nich byl fotograf spiritistických jevů Rouget, který byl schopný nechat si za fotografie

¹⁰⁶ GRZYBOWSKI, Przemysław. *Velká kniha spiritismu*, s. 11-20

¹⁰⁷ TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*, s. 6

¹⁰⁸ About The First Spiritual Temple: Allan Kardec. *First Spiritual Temple* [online]. USA, 2008 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.fst.org/kardec.htm>

¹⁰⁹ GRZYBOWSKI, Przemysław. *Velká kniha spiritismu*, s. 41-48

¹¹⁰ About The First Spiritual Temple: Allan Kardec. *First Spiritual Temple* [online]. USA, 2008 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.fst.org/kardec.htm>

zaplatit až 5 tisíc franků. Sám Kardec ho považoval za nejlepšího fotografa nadpřirozených jevů, ovšem při prohlídce u něj doma se našly předměty, díky nimž prováděl své podvodné fotografie. Jeho zfalšované fotografie ale dodnes mnozí spiritisté předkládají jako důkaz o existenci spiritistických jevů.¹¹¹

Mezi výroky Allana Kardeca jmenujme například „*Spiritismus bude vědecký nebo nebude vůbec.*“¹¹² Na jeho hrobě ve Francii v Paříži je nápis „*Naroditi se, zemřít, znovu se zroditi a pokračovati bez ustání až k úplné dokonalosti, toť zákon.*“¹¹³

5.1.3 Emanuel Swedenborg

Emanuel byl švédský vědec, filozof a teolog, který se narodil v roce 1688. Napsal více než 28 000 rukopisů. Mimo jiné byl i matematikem, geologem, anatomem a botanikem. Již v roce 1714 navrhl ponorku, přitom taková věc ještě nebyla vůbec známá. Dále byl leteckým návrhářem, dávno tedy ještě před bratry Wrightovými. Svá díla psal v latině, protože tehdy byla latina stejně rozšířená jako dnešní angličtina. Všichni tento jazyk ovládali. V roce 1719 byla jeho rodina povýšena do šlechtického rodu a změnili si příjmení ze Swedberga na Swedenborga. Od roku 1743 měl sny a různé vize, které zaznamenal do svého deníku. Swedenborg předpověděl například požár ve Stockholmu. Na oslavě najednou začal popisovat velký požár ve Stockholmu, který byl v tu chvíli od něho vzdálen přes 400 km. Dalším případem bylo například to, že ho švédská královna požádala, aby předal zprávu jejímu mrtvému bratrovi. O několik dní později, Swedenborg přišel s odpovědí, kterou mohl znát jen zesnulý bratr.

Přestože Swedenborg nikdy nebyl obviněn z kacířství, jeho dva následovníci byli obviněni, poté co publikovali články o Swedenborgovi ve švédštině. Soud rozhodl, že některé věci jsou ve Swedenborgových dílech chybné, ovšem nejedná se o kacířství. Jeho knihy byly přesto zakázány.

¹¹¹ SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky*, s. 68-69

¹¹² GRZYBOWSKI, Przemysław. *Velká kniha spiritismu*, s. 48

¹¹³ DUŠEK, Libor. Tajemní spiritisté. In: Krkonoše. Jizerské hory.

Swedenborg mimo jiné předpověděl také svoji smrt. Obdržel pozvání na setkání za šest měsíců, na které odpověděl, že se nebude moci dostavit, protože v příštím měsíci zemře. Zemřel opravdu 29. března 1772.¹¹⁴

V roce 1768 vydal v Amsterdamu knihu *Nebe a peklo*, ve které tvrdí, že duše je duchem každého člověka. Tělo má pouze jako schránku. Člověk má svoji podobu díky duši, která v něm sídlí, ne díky tělesné schránce.¹¹⁵ Proces, kdy se tělo odděluje od ducha je umírání. Při umírání si duše bere vše s sebou, tedy vlastnosti, schopnosti atd., kromě svého fyzického těla.¹¹⁶ Nejedná se o smrt v pravém slova smyslu, protože duch člověka žije dál. Sám autor se nechal uvést do bezvědomí, aby na vlastní kůži pocítil, co se děje při umírání. Zjevili se mu andělé a cítil, jak jeho duch opouští tělo.¹¹⁷

Svět duchů se podle něho nachází mezi nebem a peklem, každý člověk se tam ocitne po své smrti. Rozhoduje se tam, kam jeho duše půjde, zda do pekla či do nebe. Doba, kterou tam člověk stráví je maximálně třicet let. Zde se sjednotí mysl a vůle každého člověka.¹¹⁸

Podle Swedenborga člověk musí před vstupem do nebe či pekla projít třemi stavy:

- „stav zevnějšku,
- *stav nitra*,
- *stav přípravy*.“¹¹⁹

V prvním stavu si člověk ještě plně neuvědomuje, že je mrtev. Poté, co si to uvědomí, začne doufat, že bude přijat do nebe. Ve druhém stavu se odhaluje pravý charakter duše. Zlí duchové jsou odhaleni, protože se dopouštějí špatných činů. V tomto stavu jsou od sebe oddělovány zlé a dobré duše. Třetím stavem prochází

¹¹⁴ Swedenborg's Life. Swedenborg Foundation [online]. 2016 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.swedenborg.com/emanuel-swedenborg/about-life/>

¹¹⁵ SWEDENBORG, Emanuel. *Nebe a peklo*, s. 67

¹¹⁶ Tamtéž, s. 68

¹¹⁷ SWEDENBORG, Emanuel. *Nebe a peklo*, s. 63-66

¹¹⁸ Tamtéž, s. 59-61

¹¹⁹ Tamtéž, s. 73

jen duše, které dále putují do nebe. Duchové jsou zde připravováni a učeni pro svůj vstup do nebe.¹²⁰

Swedenborg měl své následovníky nejen ve Švédsku, kde založily Novou církev, ale také v Polsku, Německu a USA. Obdivovatelem Emanuela Swedenborga byl také Arthur Conan Doyle, který pronesl, že „zkoumat Swedenborgovo dílo znamená zkoumat vrcholnou duchovnost“.¹²¹

5.1.4 John Dee a Edward Kelley

John Dee se narodil v roce 1527 a byl znám díky svým kouzelnickým schopnostem, ale i kvůli své vědecké činnosti.¹²² John Dee spolupracoval s médiem Edwardem Kelleyem a jejich seance byly unikátní v tom, že se jedná o první zdokumentované seance vůbec. John Dee si totiž vedl přesné deníky, které zaznamenávají seance v letech 1583-1587.¹²³

Při první seanci v roce 1853, se po modlitbě Deeovi, Kelleymu a polskému vojvodovi Lascimu zjevil duch děvčátka. Dee s ním rozmlouval a děvčátko mu sdělilo, že se jmenuje Madini (v roce 1590 takto Dee pojmenoval svou dceru). Muži rozmlouvali s dívkou o událostech budoucích i minulých a Dee na základě toho rozhovoru stanovil rodokmen rodiny Lasci.¹²⁴

Edward Kelley prokázal své medijské schopnosti, když složil latinskou modlitbu, přestože neuměl latinsky.¹²⁵

Jejich seance jsou výjimečné také tím, že se zde poprvé objevila *xenografie*, tedy psaní cizím jazykem, kterým měla být *enochština*, tedy jazyk andělů, který nikdo ze zúčastněných neznal.¹²⁶

John Dee taktéž působil v Praze. Jedním z důvodů Deeova působení v Praze byla návštěva císaře Rudolfa II., který se pravděpodobně také zajímal o spiritismus.

¹²⁰ SWEDENBORG, Emanuel. *Nebe a peklo*, s. 72-75

¹²¹ SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky*, s. 22

¹²² KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 133

¹²³ Tamtéž, s. 135

¹²⁴ ZACHAR, Otakar. *Z dějin spiritismu v minulosti*, s. 72-75

¹²⁵ Tamtéž, s. 81

¹²⁶ Tamtéž, s. 135

Ovšem císaře zaujalo především médium, se kterým Dee spolupracoval Edward Kelley. Rudolf II. totiž vlastnil stolek, v jehož středu byl umístěn jakýsi *kámen zjevení*, který měl patrně sloužit na podobném principu jako křišťálová koule.¹²⁷

John Dee pořádal seance ne s použitím spiritistických stolečků, jak bylo běžné, ale používal magické zrcadlo, které původně vlastnili Aztékové. Dnes je toto zrcadlo uloženo v muzeu v Londýně.¹²⁸

V době, kdy John Dee působil v Čechách, ho nebylo možné odsoudit za kacířství, přesto ale byl odsouzen katolíky za špionáž, kterou měl údajně provádět pro anglickou královnu. Díky tlaku ze strany katolické církve musel císař Deeho vykázat a ten se tak v roce 1587 vrací do Anglie. Jeho médium Edward Kelley ovšem zůstal ve službách císaře, kde nabyl majetku. Ovšem nejen o ten, ale i o svůj život poté přišel, neboť nebyl schopen vyrobit Rudolfu II. kámen mudrců.¹²⁹

5.1.5 Sir Arthur Conan Doyle

Mezi spiritisty 19. století patřila nejedna známá osobnost. Mezi jinými také Sir Arthur Conan Doyle. Narodil se ve Skotsku v roce 1859. Již za studií ho inspirovaly horory od Edgara Allana Poea. Vystudoval medicínu, ovšem v oboru se mu nedařilo, a tak začal psát svou nejznámější sérii o Sherlocku Holmesovi, který se měl původně jmenovat Sherriford. Sérii chtěl ukončit, ale čtenáři na protest začali chodit v Londýně v černém oblečení. Autor tedy byl donucen tlakem čtenářů pokračovat v psaní příběhů o Holmesovi.¹³⁰

Ke spiritismu se dostal v roce 1885, kdy byl pozván na seanci. Spiritismus ho zaujal a začal uveřejňovat články na toto téma. Kritici tvrdili, že se spiritismem si zahrává jen proto, že mu zemřel jeho syn a chce s ním navázat kontakt. Doyle ovšem toto tvrzení popřel. V roce 1926 napsal knihu *Dějiny spiritismu*. Jedná se o jeho první ryze spiritistické dílo.¹³¹

¹²⁷ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 135-136

¹²⁸ Tamtéž, s. 138

¹²⁹ Tamtéž, s. 138-140

¹³⁰ SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky*, s. 301-302

¹³¹ Tamtéž, s. 302-304

V roce 1917 se stala událost, která by mohla být považována za obdobu případu sester Foxových z roku 1848. Šestnáctiletá Elsie Wrightová a její desetiletá sestřenice tvrdily, že si hrají se skřítky. Dokonce je vyfotografovaly. Fotografie se v roce 1920 dostaly až k Arthuru Doylovi, který fotografie zveřejnil v časopise *The Strand Magazine*. Děvčata za ně dostala 20 liber, což bylo na tehdejší poměry dost peněz. I zastánci Arthura Doylea došli k značným pochybnostem, když tvrdil, že skřítky a víly existují.¹³²

Pravda o této kauze vyšla najevo až po šedesáti pěti letech, kdy Elsie vysvětlila postup, jak fotografie vznikly: „Počkala, až rodiče odejdou, vystříhla obrázky z knížky, nalepila je na tvrdé kartony a při focení je dopřela stojánky na klobouky. Zdánlivého pohybu figurek dosáhla delší expozicí.“¹³³ Doyle byl v té době již po smrti, jinak by to zřejmě otřásl jeho vírou v celý spiritismus a nadpřirozeno.

Tato událost s fotografií skřítků a víl je dosti rozšířená a populární. Podle této kauzy byly natočeny hned dva filmy: *Fairy Tale: A true story* a *Photographing Fairies*. Oba byly natočeny v roce 1997, u nás pod názvy *Pravdivá pohádka* a *Fotograf mrtvých duší*.¹³⁴

Nedůvěryhodnost spiritistických pokusů Arthura Doylea byla podpořena i jeho přátelstvím se slavným kouzelníkem Harrym Houdinim. Ten se začal zajímat o spiritismus, protože mu zemřela matka a chtěl se s ní zkontaktovat. Snažil se také odhalit podvodné praktiky médií. O jednom takovém podvodu informoval i Doyle, se kterým se záhy spřátelil. V roce 1921 se Doyleva žena Jean stala médiem, poté co v sobě objevila schopnost automatického psaní. Houdini jí ale její schopnosti nevěřil, neboť při kontaktu s jeho matkou se objevily jisté nesrovnalosti, například, že jeho matka neuměla anglicky, přesto byla zpráva psaná v angličtině. Přátelství autora s kouzelníkem se tedy chýlilo ke konci. V dopisech se začali vzájemně osočovat a Houdini v roce 1914 vydal knihu *A Magician Among the Spirits (Kouzelník mezi duchy)*, kde uveřejnil podvody slavných médií.

¹³² SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky*, s. 304-306

¹³³ Tamtéž, s. 306-307

¹³⁴ Tamtéž, s. 307

Po smrti Harryho Houdini Doyle tvrdil, že měl jakési dematerializační schopnosti, tedy schopnosti teleportace, díky níž se mu dařily jeho triky osvobození se z různých předmětů a místností.

Arthur Conan Doyle krátce před svou smrtí pronesl, že ve spiritismus věří, protože díky němu se nebojí smrti, a že spiritismus odstraňuje hranici mezi světem živých a mrtvých. Arthur Conan Doyle zemřel v roce 1930. V naší zemi byl jeho zastáncem Karel Weinfurter, který překládal jeho díla. Napsal o něm také knihu, která nese název *Sir Arthur Conan Doyle a spiritismus*, která byla vydána na autorovu počest v roce jeho smrti.¹³⁵

6 Spiritistické časopisy

Mezi nejznámější spiritistické časopisy patří *Posel záhrobní* a *Hvězda záhrobní*, o nichž pojednávám v následujících kapitolách. Nezanedbatelným časopisem je také *Život*, který začal vycházet jako v pořadí druhý spiritistický časopis 8. 12. 1896. Jeho redaktorem byl B. L. Pícha, který spolupracoval i na *Hvězdě záhrobní*.¹³⁶

V roce 1901 se začal vydávat první spiritistický časopis v češtině v zahraničí. Konkrétně byl vydáván v USA v Ohio. Redaktorem byl Max Švagrovský a periodikum neslo název *American*.¹³⁷

Pro německy mluvící část obyvatelstva byl po první světové válce spolkem ve Svobodě nad Úpou vydáván časopis *Die Glocke* a dokonce měl i svůj spolkový dům Glockenheim, který kromě činnosti spolku nabízel i tělesnou a duševní očistu.¹³⁸

Po zániku časopisu *Nové slunce* od Jaroslava Janečka v roce 1906 bylo toto periodikum nahrazeno časopisem pod názvem, *Proč žijeme?*, který vydával Bořivoj Weigert. Na tomto časopise se vystříдалo několik redaktorů a s každým novým časopis měnil i své zaměření. Zřejmě také proto zanikl již v roce 1911.¹³⁹

¹³⁵ SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky*, s. 307-313

¹³⁶ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 169

¹³⁷ Tamtéž, s. 180

¹³⁸ Tamtéž, s. 153

¹³⁹ Tamtéž, s. 186

V roce 1908 vyšel v tomto časopise článek *Spiriti* od Ivana Olbrachta. Stejně jako jeho otec Antal Stašek se domnívá, že spiritistickou vírou se zabývali jen chudí lidé. Ale na rozdíl od zahraničí se v Podkrkonoší nejednalo o podvodné praktiky.¹⁴⁰

Známým spiritistickým časopisem ve Slezsku byla *Spiritistická revue*, která vycházela od roku 1919 do roku 1938. Po druhé světové válce se časopis přejmenoval na *Psychickou revue*. Jednalo se o jakousi moravskou odezvu na český časopis *Posel záhrobní*. Vydavatelé obou periodik ale byli v kontaktu a často se i navštěvovali.¹⁴¹

Spiritistické časopisy zanikly po roce 1948, jelikož byla zakázána jakákoli publikační činnost. Tedy i spiritistická literatura byla odstraněna, spiritistické spolky rovněž. Spiritisté se dál tajně scházeli především ve Slezsku, jižních Čechách a Českém ráji.¹⁴²

6.1 Hvězda záhrobní

Hvězda záhrobní byla prvním spiritistickým časopisem, který začal vydávat Jaroslav Janeček v roce 1894. Jednalo se o spiritistický časopis, jehož první ročník se věnoval mimo jiné i učení Emanuela Swedenborga. Poté se název periodika změnil na *Nový Jeruzalém*, který byl zaměřen jen na Emanuela Swedenborga. Zřejmě právě proto se v roce 1919 periodikum přejmenovalo a dále bylo známo pod názvem *Swedengborg*.¹⁴³

6.2 Posel záhrobní

Časopis *Posel záhrobní* vycházel v nakladatelství Spirit, jehož vlastníkem byl Karel Sezemský. Jednalo se o měsíčník a vycházel od roku 1900 až do roku 1939. Mezi stálé články jmenujme například: *Mysterie*, *O magnetismu*, *Pozdravy ze záhrobí nebo Adept*. Od 6. ročníku byla přidána nová rubrika *Volná hovorna*, kde byly pokládány různé otázky, na něž přispěvatelé odpovídali v následujícím čísle.

¹⁴⁰ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 193

¹⁴¹ SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky*, s. 75

¹⁴² Tamtéž, s. 79

¹⁴³ SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky*, s. 71-75

Příkladem mohou být následovné otázky: *V čem je spiritismus lepší než církev? Věří spiritisté v karmu? Jak a do jaké míry máme věřit médiím jejich proroctví?*¹⁴⁴

Sezemský v *Poslu záhrobním* píše například o všeobecném sjezdu psychologů, spiritů a spiritualistů na Pařížské výstavě v roce 1900. Tento sjezd trval pět dní a byli zde zastoupeni, jak píše Sezemský, dušezpytci a životazpytci (dnes bychom zřejmě řekli psychologové a filozofové) z celé Evropy. Zajímavým úkazem na tomto sjezdu byl okamžik, kdy profesor Richet přivedl asi tříletého chlapce, který precizně ovládal hru na klavír. Tamější zúčastnění se shodli, že nad chlapcem musí mít nadvládu nějaký jeho strážný duch.¹⁴⁵

V *Poslu záhrobním* je také uvedeno, jak správně by měla probíhat spiritistická seance. Neměly by se jich účastnit děti, pokud nemají mediální nadání a nepůsobí jako prostředníci. Dveře by měly být zavřené, abychom zamezili příchodům a odchodům, které ruší seanci. První pokusy o spiritistické jevy by neměly přesahovat jednu hodinu. První projevy by měly být patrné již za 15 minut, od započetí seance. Dále v článku uvádí, že pokud se chceme dozvědět více, máme si pořídit knihu, *Co jest spiritismus* za jednu korunu a 40 haléřů.¹⁴⁶ Dalším zajímavým článkem je článek s názvem *Smí duchovní kouřit?* V něm se píše o tom, jak v 17. století kněží v kostelech kouřili i při mších. Až v 18. století se kněží se svou neřestí přemístili do sakristie.¹⁴⁷

7 Odpůrci spiritismu

Podle Kardeca se odpůrci spiritismu mohli stát lidé, kteří se setkali se šarlatinismem, tedy podvodným spiritismem. Dále to mohou být ti, kteří věří, že všichni zastánci spiritismu jsou pošetilí, že jsou oběti halucinací, nebo že se jedná

¹⁴⁴ SEZEMSKÝ, Karel. Posel Záhrobní: spiritistický časopis věnovaný záhadám duševním. Nová Paka, 1905-1906, 6.

¹⁴⁵ SEZEMSKÝ, Karel. Posel Záhrobní: spiritistický časopis věnovaný záhadám duševním. Nová Paka, 1900-1901, 1.

¹⁴⁶ SEZEMSKÝ, Karel. Posel Záhrobní: spiritistický časopis věnovaný záhadám duševním. Nová Paka, 1900-1901, 1. s. 116-117

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 125

jen o nějaký optický klam. Jistý lékař pronesl, že za spiritistické zvuky může stahování šlach lýtkového svalu, kdy tato šlacha může vydávat podivné zvuky.¹⁴⁸

Podle spiritistů neexistuje peklo. Otázkou tedy zůstává, co tedy vede lidi k dobrému chování a dobrým skutkům, když není žádného pekla. Člověk nečistý, když umře, prostě se jen znovu narodí do jiného těla, nepamatujíc si přechozího života. Zdá se tedy, že spiritismus spíše lidi přivádí na špatnou cestu, než aby se snažili žít počestným životem.¹⁴⁹ Dalo by se také říci, že nabádá k sebevraždám. Člověku, kterému se nelíbí jeho život, ten ho jednoduše sám ukončí a doufá v reinkarnaci a život lepší.¹⁵⁰

Věrohodnost médií zpochybňuje Jaroslav Mourek ve své knize *Hypnotismus a spiritismus*, kde tvrdí, že média mívají schopnosti neuropatické a ovládají autosugesci. Díky těmto schopnostem se snáze stanou důvěryhodnými osobami.¹⁵¹

Medijní schopnosti jsou velice vyčerpávající, proto média trpí chvěním rukou či choreatickými pohyby. Média jsou také velice náchylná k hysterii, existuje případ, kdy tři děti onemocněly hysterií po spiritistických pokusech jejich rodičů.¹⁵²

Přílišné užívání medijních schopností vede k pomatění mysli, vypadá to tedy, že spiritismus nepřináší nic dobrého jen problémy psychického rázu.¹⁵³

Další otázkou, která byla kladena bylo, proč duchové komunikují takovým nízkým způsobem jako je pouhé klepání. Karel Weinfurter ve své knize *Spiritismus a věda* uvádí prostou odpověď, že každý i sebevíce inteligentní člověk by se dorozumíval, jak by mohl, tedy i klepáním, kdyby byl uzavřen v místnosti, odkud není úniku.¹⁵⁴

I v knize *Přírodní filozofie* od Josefa Velenovského nalézáme teorie proti spiritismu. Je zde uvedeno přes čtyřicet námitek proti spiritismu. Zde uvádím příklady některých z nich:

¹⁴⁸ KARDEC, Allan. *Kniha médií*, s. 31-33

¹⁴⁹ TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*, s. 46-47

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 46-52

¹⁵¹ MOUREK, Jaroslav. *Hypnotismus a spiritismus*, s. 36

¹⁵² MOUREK, Jaroslav. *Hypnotismus a spiritismus*, s. 49

¹⁵³ TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*, s. 53

¹⁵⁴ WEINFURTER, Karel. *Spiritismus a věda*, s. 72

- Sdělení duchů je jen odrazem myšlenek lidí, kteří se účastní seancí, proto se nedovídáme nic nového.
- Proč nám duchové nesdělují nic o jiných planetách, o kterých my nic nevíme?
- Proč nám neřeknou nic o dávných tvorech a rostlinách, popřípadě o prvním člověku?
- Dále si vzpomeňme na vážené pány spiritisty, kteří již nejsou mezi námi, proč se nezjeví na seancích a nesdělí nám něco o posmrtném životě?
- Kritici se domnívají, že duchové nám nikdy nic nesdělí ze svého posmrtného života.
- Proč nás nevarují před živelnými pohromami, které my nemůžeme předvídat? Duch, který se vtělí do novorozeněte, má mít na světě určité poslání, jak je tedy možné, že když není dítě vychováno lidmi, stane se z něj skoro zvíře, které neumí ani mluvit?
- Spiritismus si také protiřečí, co se týče sebevrahů. Na jednu stranu tvrdí, že duchové sebevrahů velice trpí, ale na druhou stranu tvrdí, že kdo pohrdá pozemskými věcmi a odloučí se od těla, po smrti je volný a blažený, ale to přesně dělá sebevrah, že se odpoutává od pozemských věcí a od těla.
- Když duch ovládá naše tělo, proč když je nemocné, ho nedokáže uzdravit?
- Jaký význam má duch vtělený do novorozeněte, které hned po porodu zemře?
- Proč se nám při seancích nezjeví například nějaký pračlověk?
- Jak je možné, že zločinec po spáchání trestného činu občas nevykazuje před smrtí žádnou lítost, když spiritismus tvrdí, že ducha po smrti trápí svědomí?¹⁵⁵

¹⁵⁵ VELENOVSKÝ, Josef. *Přírodní filosofie*, s. 367-373

7.1 Emanuel Rádl

Emanuel Rádl se narodil v roce 1873 a vystudoval vysokou školu, obor přírodní vědy. Zabýval se fyziologií a biologií. Byl velkým zastáncem náboženství a teologie, která je pro něho vědou největší a je jí podřízená i filozofie.¹⁵⁶

Jakožto odpůrce spiritismu Emanuel Rádl tvrdí, že lidé by měli spoléhat na svůj rozum, pak by ti rozumní z nich usoudili, že nic jako strašidla a spiritismus neexistuje. Všichni spiritisté jsou jen jedinci s duševními nemocemi a ti patří do nemocnice. Nejsou hodni toho, aby hlásali, jak je podle nich spiritismus nové filozoficko-náboženské hnutí.¹⁵⁷

Domnívá se, že spiritisté nemají žádné hmatatelné důkazy pro jejich tvrzení, nemohou je tedy považovat za vědu. Rádl, který sám byl svědkem jejich seancí, tvrdí, že jsou v jakési „mystické opilosti“.¹⁵⁸ Jejich jevy jako je tančící stoleček považuje za hru. Myslí si, že lidé věří spiritismu jen proto, že o něm a jeho praktikách nevědí zhola nic.¹⁵⁹

Správný přírodovědec ukazuje své objevy svým odpůrcům a tím dosahuje úspěchu. Kdežto spiritisté lidem nevěřícím či jejich odpůrcům nejsou nikdy schopni předvést věci, o kterých tvrdí, že je dovedou a že jsou spiritistického ražení.¹⁶⁰

Vymezuje se vůči Velenovskému, o němž tvrdí, že nemá žádné filozofické vědění a nadání a nemůže tedy kázat filosofii.¹⁶¹

Spiritismus nelze považovat za filozofický směr, neboť každý takový směr se vyvíjel a měl své představitele. Jako příklad zde uvádí pozitivismus, jehož kořeny sahají až do 18. století, ale nejvíce se rozvíjí ve století devatenáctém. Uvádí jména představitelů, kteří přispěli svými myšlenkami k tomuto směru. Kdežto spiritismus se nevyvíjel, je pořád stejný a neměnný. Nemá žádné učené představitele, kteří by

¹⁵⁶ Emanuel Rádl. In: *Filozofická fakulta MU* [online]. Masarykova Univerzita, 2009 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/radl.html>

¹⁵⁷ RÁDL, Emanuel a PROZAT. *Co soudím o spiritismu*, s. 3

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 6

¹⁵⁹ RÁDL, Emanuel a PROZAT. *Co soudím o spiritismu*, s. 4-6

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 9

¹⁶¹ Tamtéž, s. 12

tento směr rozvíjeli. Dalším rozdílem zdá se být fakt, že filozofie se snaží řešit problémy pomocí nějakých metod. Ovšem jakých problémů či metod řešení nalzáme u spiritismu? Zdá se, že žádné.¹⁶²

Emanuel Rádl také tvrdí, že i pojem duch je spiritisty špatně interpretován. Na příkladu se Shakespearem ukazuje, že duch je něco, co přežívá v jeho dílech a poznáme ho tehdy, když jeho díla čteme nebo se díváme na divadelní ztvárnění jeho her. Ovšem spiritisté považují ducha za něco materiálního, s čímž Rádl zcela nesouhlasí.¹⁶³

Dalším nedostatkem jsou pro něho spiritistická díla, o nichž tvrdí, že jsou jednotvárná, nepřinášejí nám žádné nové objevy či nové myšlenky.¹⁶⁴ Podle něho je pravdou, že zde existují duchové velkých myslitelů a spisovatelů ovšem pouze v jejich dílech.¹⁶⁵

7.2 Vilém Forster

Vilém Forster se narodil v roce 1882 a zemřel roku 1932. Vystudoval Univerzitu Karlovu a především se věnoval psychologii. V jeho psychologických dílech se snažil obejít bez pojmu duše. Zajímal se o vědecké vysvětlení různých mediálních jevů, jasnovidectví, telepatie a dalších jevů okultních.¹⁶⁶

Vilém Forster tvrdí, že jakékoliv spiritistické jevy jsou a priori nemožné. Říká, že především materializační jevy jsou nemožné, dochází k nim pomocí duchů, ovšem nic takového jako duše zemřelých neexistuje.¹⁶⁷ Sám Forster se na seanci dopustil podvodného triku, aby dokázal, že spiritistické jevy neexistují. Ovšem tím dokázal pouze to, že sám je podvodník.¹⁶⁸

¹⁶² RÁDL, Emanuel a PROZAT. *Co soudím o spiritismu*, s. 18-20

¹⁶³ Tamtéž, s. 21-22

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 22

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 23

¹⁶⁶ Vilém Forster. In: *Filozofická fakulta MU* [online]. Masarykova Univerzita, 2009 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/fors tv.html>

¹⁶⁷ WEINFURTER, Karel. *Spiritismus a věda*, s. 113-114

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 121

Lidé, kteří se pohybují ve spiritismu lze podle Forstera rozdělit to tří skupin. Za prvé to jsou lidé, kteří mají velikou fantazii a vidí, co vidět chtějí. Za druhé se jedná zejména o spisovatele, kteří se psaním o spiritismu živí. A v neposlední řadě se jedná o lidi, kteří se snaží být vědci, ovšem nemají na to dostatečné schopnosti a znalosti.¹⁶⁹

7.3 Katolická církev

Odpůrci spiritismu jsou především církev katolická, pravoslavná a svědci Jehovovi. Protestanti spiritismus nezavrhuje. Buddhisté, muslimové a další nezaujmají žádný postoj. Již v roce 1853 reagovala francouzská katolická církev negativně na díla Allan Kardece, naproti tomu anglikánští duchovní byli dokonce členy ve spiritistických kruzích. V roce 1861 bylo v Barceloně spáleno 300 spiritistických publikací. Jednalo se především o díla Allana Kardece. Výsledek této události měl však opačný účinek, lidé se tím více začali o spiritismus zajímat.¹⁷⁰

Katolická církev, věří na zázraky zjevování, ovšem v případě spiritistických seancí a zjevování duchů se podle nich jedná o velmi nebezpečnou činnost, od které lidi odrazuje, protože jde jen o zjevování d'ábla.¹⁷¹

Spiritismus vede k poklesu mravního i náboženského života. „*Celý směr spiritismu je protikřesťanský...uvážíme-li že spiritismus vydává jako nové zjevení učení bludné, kacírské, znemravňující, jest nám vyznati, že spiritismus je hříšný, nedovolený, záhubný, že se ho má každý křesťan zcela varovati*“¹⁷²

Ve víře v Boha se spiritismus s křesťanstvím neshodnou. Spiritismus nevěří v Boží Trojici. Zastává názor, že existuje pouze jediný Bůh, jeden duch, jeden Stvořitel. Spiritisté považují za pravdu jen to, co se dá empiricky ověřit a proto nevěří v Boží Trojici.¹⁷³ Nač Boha rozdělit do tři bytosti, když stačí Bůh jeden? Naproti tomu

¹⁶⁹ WEINFURTER, Karel. *Spiritismus a věda*, s. 123

¹⁷⁰ GRZYBOWSKI, Przemysław. *Velká kniha spiritismu*, s. 367-372

¹⁷¹ Kalmanach 101

¹⁷² TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*, s. 62

¹⁷³ Tamtéž, s. 8

křesťanství, na rozdíl od spiritismu, nevěří ve stěhování duší. Duše člověka je sice věčná, ale nepřevtěluje se.¹⁷⁴

Většina spiritistů považuje Ježíše Krista jen za člověka s mediálními vlastnostmi. Mohl léčit a pomáhat lidem, díky své magnetické síle. Podle nich Kristus umřel, aby lidi poučil, jak mají umírat. Lidské vykoupění nespočívá ve smrti Kristově, ale vtělováním, kdy s každým dalším, je člověk blíže dokonalosti.¹⁷⁵

Lidé zastávající spiritismus neuznávají ani křest, někteří mají podobný obřad, kdy požehnaný říká: „*Vím, že je jeden Bůh. Vím, že jsou duchové. Vím, že ctí jest plnit zákon.*“¹⁷⁶ Nevěřící ani v eucharistii, tedy změnu chleba v tělo a víno v krev Kristovu, stejně tak v mše svaté. Neuznávají ani bohoslužby nebo uctívání svatých či svatých obrazů.¹⁷⁷

Spiritisté dále zastávají názory, že v Bibli není nikde psáno, že Ježíš Kristus je Bůh. Bůh nepotřebuje kostelů nebo chrámů. Nejsou potřeba kněží, protože každý si je sám sobě knězem. Nevzdávají poctu mrtvým věcem, tedy křížům a svatým obrazům. Tvrdí, že Kristus káže „*Milosrdenství chci a ne oběti*“ (Matouš 12,7), proto jsou odpůrci mší.¹⁷⁸

8 Spiritismus v umění a léčitelství

V našem světě je také mnoho oblastí, o kterých bychom si ani nepomysleli, že se v nich nachází spiritismus. Ovšem opak je pravdou. Hlavní skupinou lidí, kteří si ani neuvědomují, že mají jisté mediální schopnosti, jsou umělci. Nejvíce se tyto schopnosti projevují u spisovatelů. Většina spisovatelů tvrdí, že nevědí, o čem mají psát, ale po přiložení tužky na papír, jakoby začala tužka sama psát. Českým zástupcem tohoto mediální psaní je Svatopluk Čech, který sám tvrdil, že svá díla nepíše. Například jeho dílo *Epochální výlet pana Broučka na Mars* - toto dílo prý vzniklo díky autorově schopnosti automatického psaní.

¹⁷⁴ TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*, s. 24-27

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 30-37

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 31

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 32-34

¹⁷⁸ TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství* s. 35

Za zmínku stojí také další umělec, tentokrát sochař Michelangelo, který tvrdil, že vidí sochu ukrytou v kameni a on ji pouze vysvobozuje z jejího uvěznění. Tímto způsobem prý vzniklo jeho nejznámější dílo David.

Dalším oborem, který využívá mediálních schopností, konkrétně mediálních kreseb je léčitelství. Jedná se o jinou formu kreseb, než tomu bylo například u Podkrkonošských médií. Jedná se o jakousi automatickou kresbu, která má dva druhy. Prvním z nich je kresba diagnostická, které je vytvářena jedním tahem, kdy kreslíř sdělí podle kresby, co daného pacienta trápí. Dalším druhem je kresba signaturová, kdy kreslí sám pacient, dílo poté spálí a s jeho kresbou by měly vymizet i jeho problémy. Tato technika je u nás využívána například v Brně.¹⁷⁹

9 Spiritismus a jiné světy

Za povšimnutí také stojí představa spiritistů o jiných planetách. Není zcela zřejmé, jestli s myšlenkou obydlených planet přišli spiritisté nebo spíše filosofové a astronomové. Jiné planety se odrážejí hlavně v mediálních kresbách a také v přijatém písmu, které je prý z jiných planet. Právě podle textů, které přijala jakási M. Vaculíková, uvádí, jaký by měl být život na Merkuru. Jedná se, dalo by se říci, o silně feministickou představu, neboť podle paní Vaculíkové na Merkuru žijí ženy, které musí rodit až třicet dětí. Musí je chránit před jejich otci, neboť ti se jich chtějí zbavit, aby se s nimi nemuseli dělit o potravu. Obyvatelé Merkuru se údajně živí bobulemi a ovocem, ale i požíváním ostatních obyvatel. Starci se tak musejí ukrývat, protože jsou loveni a konzumováni ještě za živa. Tato žena také popisuje život na Venuši, o kterém jí prý řekli obyvatelé Marsu. Venuše je údajně obyvatelná jen z jedné pětiny, na zbytku planety je buď přílišné horko či zima. Ženy zde žijí odděleně od mužů a setkávají se jen, aby mohli pořádat orgie. O životu na Merkuru M. Vaculíková píše v prvním čísle ročenky *Duch pravdy*.¹⁸⁰

¹⁷⁹ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 559-561

¹⁸⁰ KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 550-551

10 Podvodný spiritismus

Ve spiritistických kruzích nebyly výjimkou ani podvody. Jedním ze známých podvodů je *Strašidlo ve Stratforudu*. Tento případ se objevil v americkém Ontariu a je obdobou událostí se sestrami Foxovými v Hydesville. V rodině kazatele se začaly dít stejné věci jako v Hydesville, tedy klepání, tukaní poté i shazování věcí. Tyto jevy se děly především v přítomnosti jedenáctiletého Harryho. Údajný duch mu trhal oblečení, dokonce chlapce i pověsil a svázal na strom. Přivolaný odborník zjistil, že chlapec je zřejmě nějak psychicky labilní, neboť ani nerozeznal, které jevy způsobil sám a které údajný duch. Nakonec bylo zjištěno, že chlapec většinu jevů vytvářel sám nebo je vytvářeli lidé z okolí rodiny.¹⁸¹

Dalším známým podvodem je magická skříň bratrů Davenportových. Ti v roce 1864 jezdili po Evropě a předváděli své vystoupení. Jedem z bratrů se nechal přivázat k židli a poté se nechal zavřít do skříně plné hudebních nástrojů, Záhy se rozezněly různé zvuky z nástrojů, a když byla skříň otevřena, svázaný bratr spal na židli. Bratři tvrdili, že do skříně vnikl duch a vytvořil rámus. Jejich trik spočíval v tom, že se naučili jak se rychle dostat z pout zahrát na nástroje a poté se zase rychle do pout dostat.¹⁸²

Jedním z obvyklých podvodů byly fotografie duchů. Podvod lze provést zcela jednoduše. Buďto mávnutím bílou látkou před fotoaparátem, nebo složitějším způsobem, kdy se někdo převlékne za ducha, vyfotí, ovšem snímek nevyvolá. Když potom chce někdo fotografii s duchem, fotograf ho vyfotí na předem připravenou fotografii s člověkem převlečeným za ducha.¹⁸³

¹⁸¹ MERTA, František. *Spiritismus*, s. 95-97

¹⁸² MERTA, František. *Spiritismus*, s. 113-114

¹⁸³ Tamtéž, s. 137

11 Závěr

Předložená bakalářská práce dokládá odpovědi na otázky, které jsem si na začátku stanovila. Spiritismus se rozmohl právě v Podkrkonoší, protože lidé, kteří žijí na vesnici a samotách mají blíž k přírodě a tím i větší vnímavost pro nadpřirozené jevy. Dále také proto, že církev měla na konci devatenáctého století značný vliv, který se zdejšími lidmi nelíbilo. Lidé se tak chtěli vymanit z jejího područí a hledali jakousi náhradu v co věřit, a uchýlili se právě ke spiritismu. Vytvořili si pro ně nové náboženství, za kterým nemuseli nikam docházet a mohli ho provozovat doma.

Zásadní rozdíly mezi českým a zahraničním spiritismem vidím v tom, že především ve Spojených státech amerických byl spiritismus využíván jako nástroj pro snadný výtěžek. Je tedy zřejmé, že díky takovýmto ziskuchtivým podvodníkům se spiritismu v USA nepřikládala taková pravdivost a významnost. Ve Velké Británii zřídili dokonce Spiritualistickou církev, která zde působí i dnes. Je tedy pravděpodobné, že spiritismus se v menší míře objevuje ve Velké Británii dodnes. Na území Čech žili v devatenáctém století čeští i němečtí obyvatelé. Německy mluvící spoluobčané na rozdíl od Čechů využívali seancí především k zábavě. Nejednalo se proto v jejich podání o nic vážného, pouze o zkrácení dlouhých večerů.

Při psaní mé bakalářské práce mě velice nemile překvapila návštěva Nové Páky, která je považována za hlavní středisko tehdejšího českého spiritistického hnutí. Personál tamějšího muzea mi nedokázal podat téměř žádné doplňující informace o Karlu Sezemském a místní lidé vůbec toto jméno neznali. Z toho pro mě vyplývá, že pokud je spiritismus v Nové Pace stále provozován, jedná se skutečně o velmi utajované hnutí, jak je psáno i v různých literárních zdrojích.

U nás je spiritismus významnou kapitolou českých dějin, jak ostatně zní i název knihy od Jaromíra Kozáka. Zdá se ovšem, že většina lidí žijících ve 21. století o spiritismu neví zcela nic, přestože v našich knihovnách nalezneme spoustu kvalitně napsaných knih pojednávajících o tomto tématu. Pro nadpřirozené jevy máme dnes v mnoha případech díky vědě odpovídající vysvětlení. Proto si myslím,

že v dnešní době již málokdo věří něčemu tak nadpřirozenému, co si nelze takzvaně osahat a rozumně vysvětlit, jako je právě spiritismus.

12 Seznam použité literatury

LITERATURA

- BAŘINA, Miloslav a Ivo CHOCHOLÁČ. *Spiritismus v Podkrkonoší*. Nová Paka: Městské muzeum, 2004. ISBN 80-902808-9-7.
- GRZYBOWSKI, Przemysław. *Velká kniha spiritismu*. Vyd. 1. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. ISBN 80-736-2107-X.
- HAVEL, Václav. *Kniha života: záznamy a komentáře spiristických seancí*. Vyd. 1. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. Sešity Knihovny Václava Havla. ISBN 978-80-87490-04-4.
- KARDEC, Allan. *Co jest spiritismus?*. Brno: Schneider, 1999. ISBN 80-857-9668-6.
- KARDEC, Allan. *Kniha duchů: zprávy ze záhrobí: filozofické výklady o nesmrtelnosti duše, o povaze duchů a jejich vztahu k lidem; zákony mravnosti, život v přítomnosti a v budoucnosti, budoucnost lidstva*. 1. české vyd. Překlad Marie Procházková. Bratislava: Natajoga, c1992. ISBN 80-900557-9-X.
- KARDEC, Allan. *Kniha medií, neboli úplné poučení duchů vyššího řádu o všech druhích manifestací, o způsobu obcování se světem neviditelným, o vyvinování mediumity a o obtížích a nebezpečích při výkonu spiritismu: zjeveno vyššími duchy prostřednictvím různých medií: praktický spiritism*. Reed. Brno: Schneider, 1992. Knihovna děl spiristických. ISBN 80-857-9606-6.
- KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, c2003. Dějiny esoterismu. ISBN 80-728-1149-5.
- MERTA, František. *Spiritismus*. Olomouc: Pozor, 1912.
- MOUREK, Jaroslav. *Hypnotismus a spiritismus*. Praha: Otto, 1903.
- RÁDL, Emanuel a PROZAT. *Co soudím o spiritismu*. Praha: 1922.
- SANITRÁK, Josef. *Dějiny české mystiky*. Praha: Eminent, 2010. ISBN 978-80-7281-328-5.

SEZEMSKÝ, Karel, ed. *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu: 1880[-]1930*. Nová Paka, 1931.

SWEDENBORG, Emanuel. *Nebe a peklo*. 1. vyd. Londýn: Seminar book, 2003.

TOPOLSKÝ, Josef. *Učení spiritistů a poměr jeho k náboženství*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 1914.

VELENOVSKÝ, Josef. *Přírodní filosofie*. 2. vyd. Praha: J. Velenovský, 1922.

WEINFURTER, Karel. *Spiritismus a věda*. V Praze: Josef Springer, 1928.

ZACHAR, Otakar. *Z dějin spiritismu v minulosti*. Ilustrace Josef Váchal. Praha: Půdorys, 1994. Editio Libri redivivi. ISBN 80-901-7413-2.

Zajímavosti Novopacka: Atrakcje Ziemi Novopackiej = Attractions of the Nová Paka region = Attraktionen von Nová Paka Region. Nová Paka: Město Nová Paka, 2012

PERIODIKA

BREZINA, Ivan. *Obrazy ze záhrobí*. In: *Revolver Revue: kulturní magazín*. 1987, **1996**(31). ISSN 1210-2881.

BRYCZ, Pavel. *Blouznivci našich hor*. In: *V: exkluzivní časopis Libereckého kraje pro každého, kdo chce být v obraze*. 2007, **VI**(4). ISSN 1213-7375.

DUŠEK, Libor. *Tajemní spiritisté*. In: *Krkonoše. Jizerské hory: měsíčník o přírodě a lidech*. 4. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku, 2010, **43**(8). ISSN 1214-9381

Kalmanach ...: [velký almanach Kruhu autorů Liberecka]. Liberec: Kruh autorů Liberecka, 2003. ISBN 978-80-254-3356-0.

SEZEMSKÝ, Karel. *Posel Záhrobní: spiritistický časopis věnovaný záhadám duševním*. Nová Paka, 1900-1901, **1**.

SEZEMSKÝ, Karel. *Posel Záhrobní: spiritistický časopis věnovaný záhadám duševním*. Nová Paka, 1905-1906, **6**.

INTERNETOVÉ ZDROJE

About The First Spiritual Temple: Allan Kardec. *First Spiritual Temple* [online]. USA, 2008 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.fst.org/kardec.htm>

Emanuel Rádl. In: *Filozofická fakulta MU* [online]. Masarykova Univerzita, 2009 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/radl.html>

Folklorika: Krkonošský spiritismus. In: *Česká televize* [online]. Česká televize, 2016 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1102732990-folklorika/213562260800003-krkonosky-spiritismus/>

Jáchym z Fiore. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1chym_z_Fiore

Josef Velenovský. In: *Filozofická fakulta MU* [online]. Masarykova Univerzita, 2009 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/forstv.html>

Kresby mediijní. *Ve škole duchovní* [online]. Jilemnice: Spiritistická knihovna v Hrabačově, 1904, s. 472-495 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://spiritismus.wz.cz/soubory/Sezemsky%20-%20Ve%20skole%20duchovni%20-%20Kresby%20Medijni.pdf>

Swedenborg's Life. *Swedenborg Foundation* [online]. 2016 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.swedenborg.com/emanuel-swedenborg/about-life/>

Vilém Forster. In: *Filozofická fakulta MU* [online]. Masarykova Univerzita, 2009 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/forstv.html>

Rejstřík

Arthur Conan Doyle.....	28, 29, 31
Co jest spiritismus?.....	25, 34, 45
Crookes William	20
Čech Svatopluk.....	40
Davenportovi(bratři)	41
Dee John.....	28, 29
Die Glocke.....	32
DuPrel Carl.....	20
Edgar Allan Poe.....	29
Etrich Ignác.....	18
Forster Vilém.....	38, 47
Fox Cathie	24
Fox Leah.....	24
Fox Margaretta	24
Francie.....	23
Fuld Isaak.....	11
Glockeheim	32
Gustav Husák.....	16
Havel Václav.....	8, 22
Holmes Sherlock.....	2, 29
Houdini Harry.....	31
Hvězda záhrobní	31, 32
Chocholáč Ivo	16
Japhet Celina.....	25
Kalich.....	16
Kardec Allan.....	7, 19, 25
Kelley Edward.....	28, 29
Kniha duchů	1, 6, 45
Kniha medií	45
Lasci(vojvoda).....	28

Ledvinková Marie.....	18
Leon Denizard Rivail.....	25
Liss Karel.....	17
Michelangelo.....	40
Mourek Jaroslav.....	34
Německo.....	19, 23, 28
Nová Paka.....	17
Paříž.....	23, 26
Podkrkonoší.....	1, 2, 3, 6, 8, 1, 2, 11, 16, 17, 18, 19, 32, 43, 45
Polsko.....	28
Posel záhrobní.....	14, 31, 32, 33
Proč žijeme?.....	32
Psychoskop.....	19
Quija.....	11
Rádl Emanuel.....	36
Richet.....	33
Rosna Karel.....	24
Rouget.....	26
Sezemský Karel.....	17, 18, 33
Spiritistická revue.....	32
Spiritistická seance.....	11
Spiritoskop.....	11
Stockholm.....	26
Swedenborg Emanuel.....	8, 10, 26, 51
The Strand Magazine.....	30
Tonna Jan.....	17
USA.....	25, 28, 31, 43, 47
Vaculíková M.....	41
Velenovský Josef.....	8, 20, 21, 46
Weinfurter Karel.....	31, 35
Wihnová Lottie.....	18
Wrightová Elsie.....	30

Wrightovi(bratři).....	26
------------------------	----

13 Přílohy

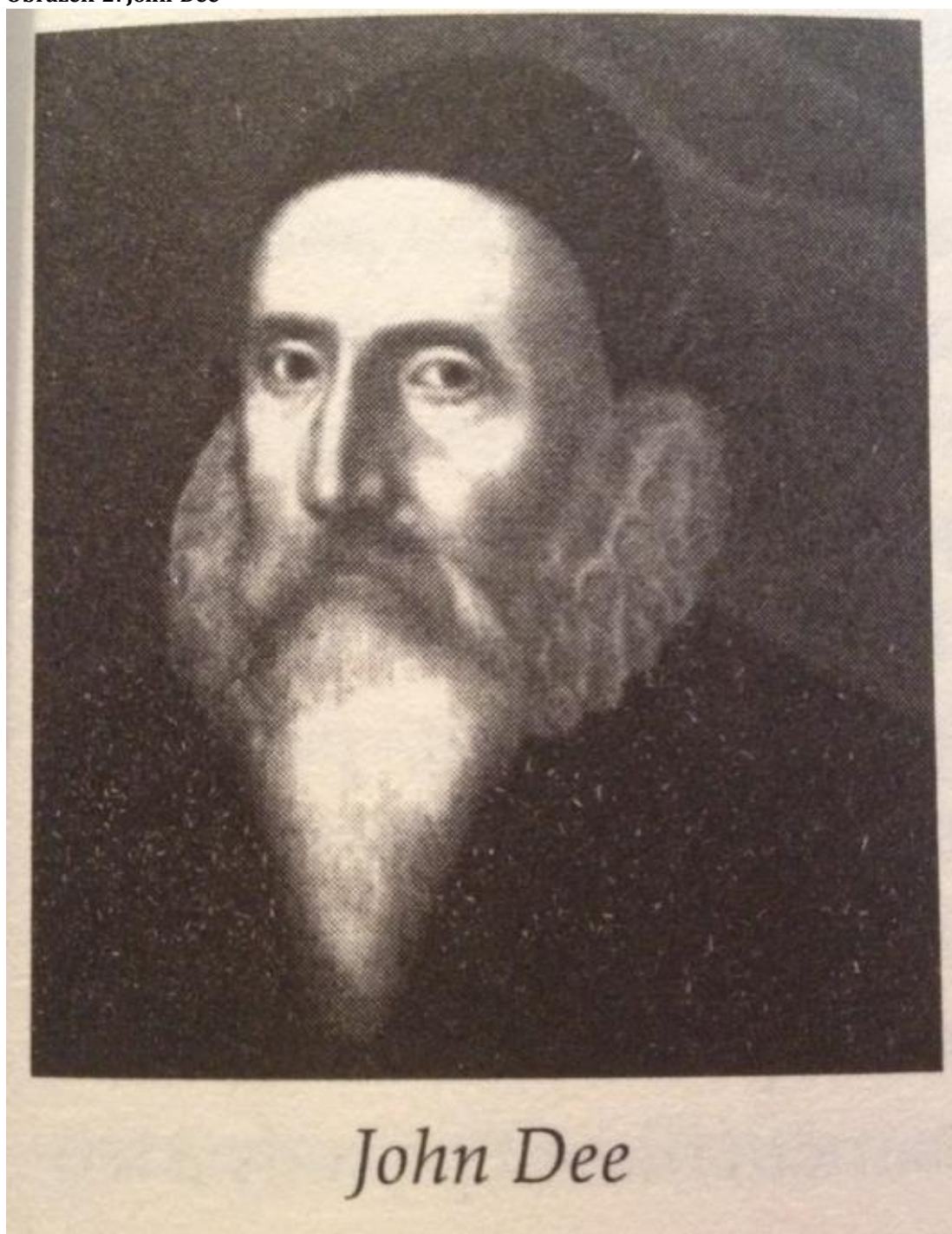
1) Obrázky

Obrázek 1: Médium vylučující ektoplazmu

Zdroj: GRZYBOWSKI, Premyslaw. *Velká Kniha spiritismus*, s. 322.

Obrázek 2: John Dee

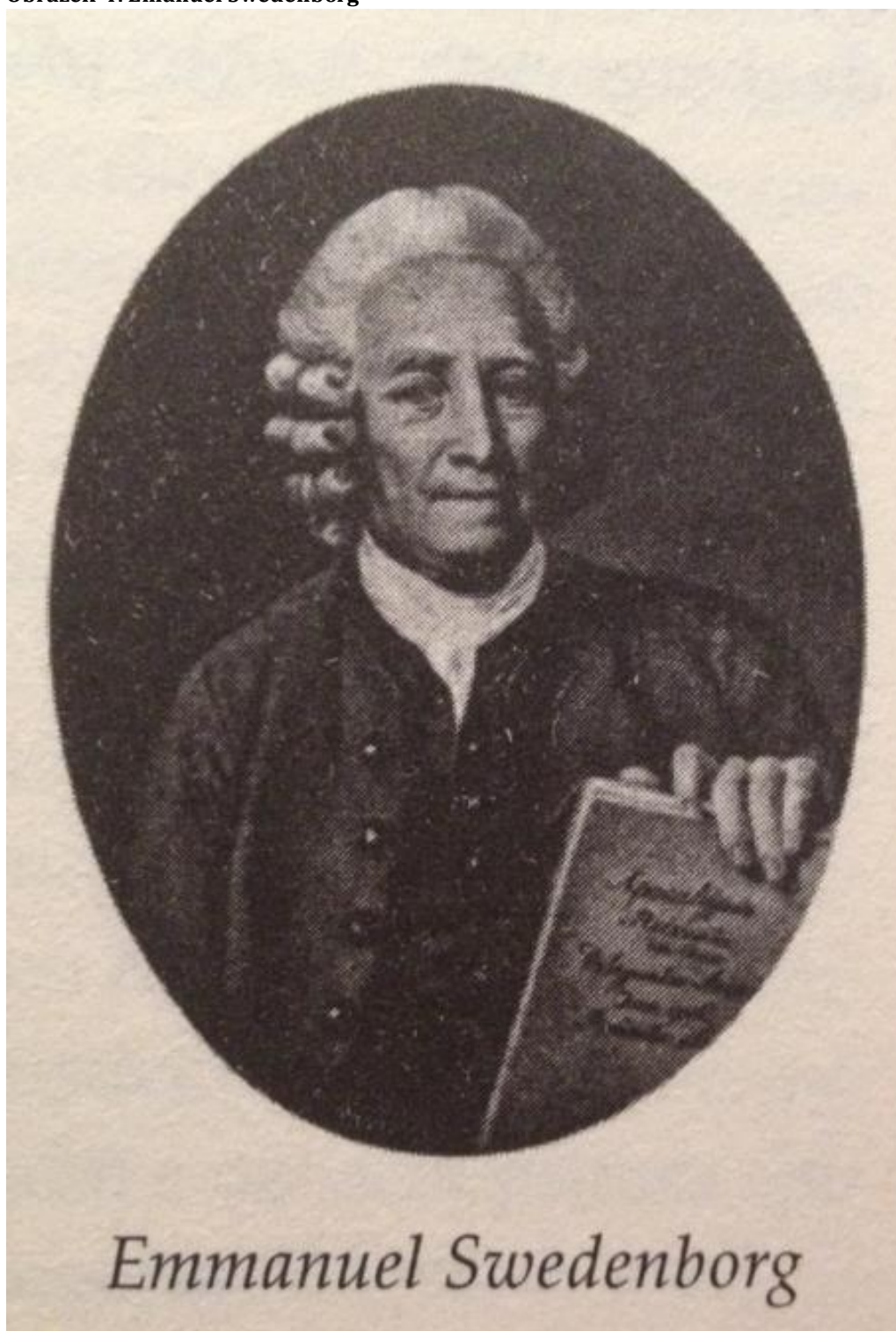
Zdroj: : GRZYBOWSKI, Premyslaw. *Velká Kniha spiritismus*, s. 27.

Obrázek 3: Allan Kardec

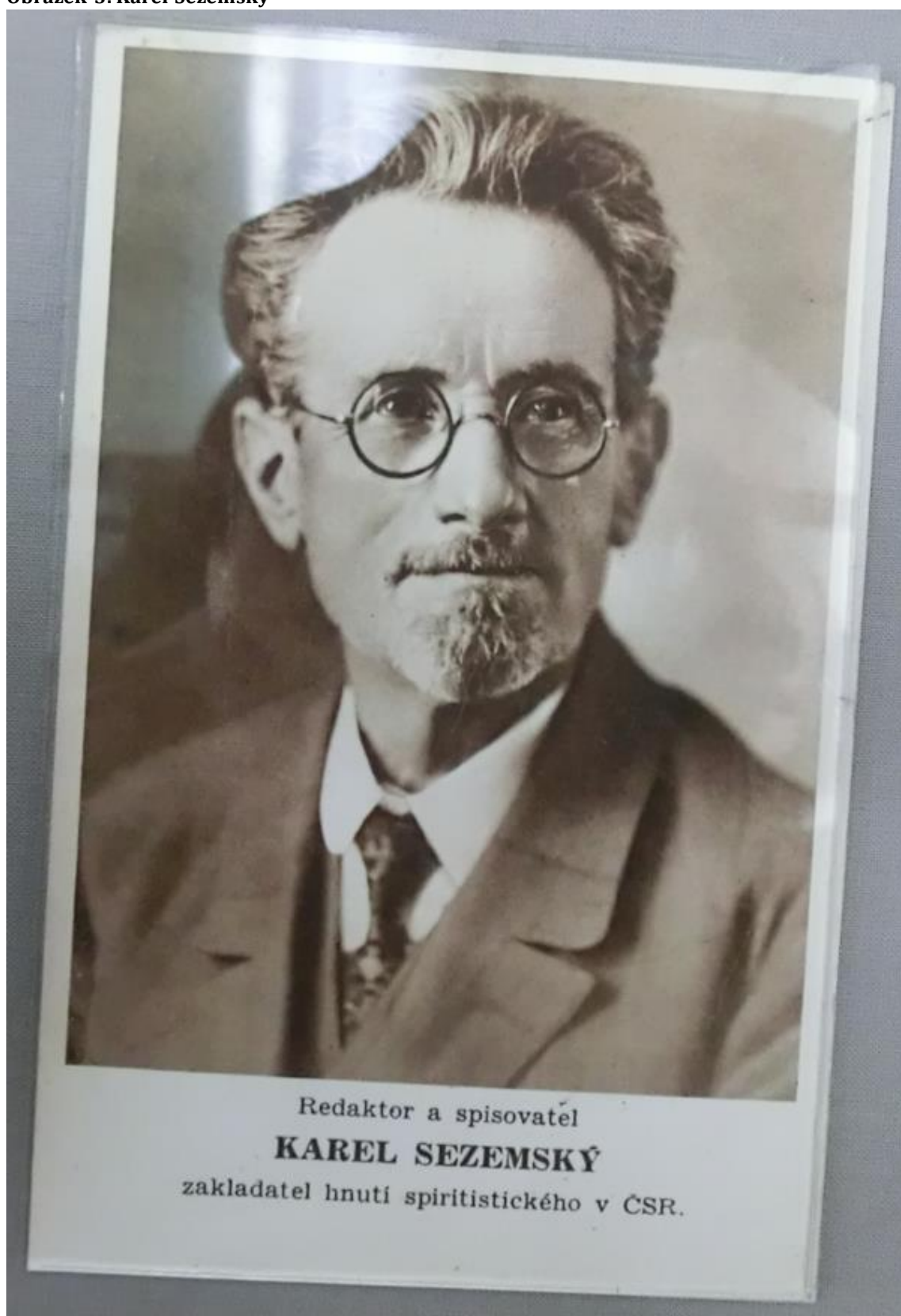
Zdroj: : GRZYBOWSKI, Premyslaw. *Velká Kniha spiritismus*, s. 40.

Obrázek 4: Emanuel Swedenborg

Zdroj: : GRZYBOWSKI, Premyslaw. *Velká Kniha spiritismus*, s. 31

Obrázek 5: Karel Sezemský

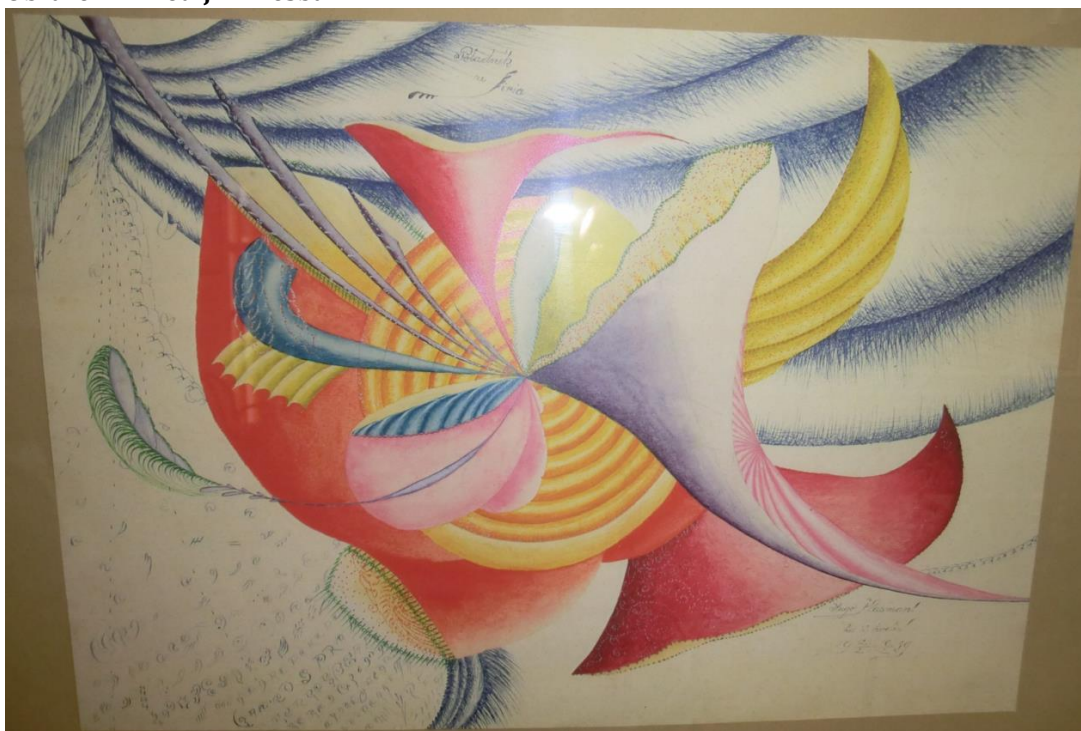
Zdroj: Muzeum Nová paka, Expozice spiritismu. Fotografie Karla Sezemského.

Obrázek 6: Medijní kresba

Zdroj: Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie medijní kresby

Obrázek 7: Medijní kresba

Zdroj: Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie medijní kresby.

Obrázek 8: Mediální kresba

Zdroj: Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie mediální kresby.

Obrázek 9: Medijní kresba

Zdroj: Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie medijní kresby.

Obrázek 10: Mediální kresba

Zdroj: Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie mediální kresby

Obrázek 11: Znak českých spiritistů

Zdroj: KOZÁK, Jaromír. *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*, s. 80

„Znak českých spiritistů, jehož autorem byl Karel Sezemský, se skládá ze sedmi částí: 1) Vnější okruh, tvořící hada sama sebe pojídajícího, znamená zákon vyrovnání (Karmy). 2) Černý trojúhelník, obrácený špičkou dolů, znázorňuje sestup Tvůrčí prsíky ve hmotu a její stělesnění, kde pod zákonem Karmy tak dlouho se vyvíjí až všechna nedokonalost je ztrávena. 3) Pak z hrubé látky (hlava hadova) začne vyrůstati něžný květ bílého lotosu a v jisté výši. 4) uchopena silou vzestupu (obrácený trojúhelník vzhůru) pomalu rozvinuje své duševní síly a tu uprostřed této činnosti mezi dobrem a zlem, dostává se jí 5) světla poznání v zářivé hvězdě „Spiritii“ (hvězda uprostřed obrazce), kde pomocí vyšších a čistých duchů, (symbol bílá holubice), 6) vyučována je všemu, co užitečno je ku pravému poznání sebe a svému plnému zdokonalení. 7) Souhrn pak písmem B.S.Čs.S.P. znamená „Bratrské sdružení československých spiritistů“.“¹⁸⁴

¹⁸⁴ SEZEMSKÝ, Karel. *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu*, s. 138-140